

Bruksela, 13 listopada 2025 r.
(OR. en)

15387/25

AG 180
POLGEN 200
FREMP 331
JAI 1675
DISINFO 99
HYBRID 146
AUDIO 110
EDUC 444
JEUN 235
CULT 127
COMPET 1160

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)

Data otrzymania: 12 listopada 2025 r.

Do: Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej

Nr dok. Kom.: JOIN(2025) 791 final

Dotyczy: WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-
SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW
Europejska tarcza demokracji: wspieranie silnych i odpornych
demokracji

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument JOIN(2025) 791 final.

Zał.: JOIN(2025) 791 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
DO SPRAW ZAGRANICZNYCH I
POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 12.11.2025 r.
JOIN(2025) 791 final

**WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Europejska tarcza demokracji: wspieranie silnych i odpornych demokracji

„Możemy stworzyć silniejszą Unię tylko wtedy, gdy pokażemy, że demokracja służy ludziom i przynosi konkretne efekty. Europa może się rozwijać jedynie wraz z rozwojem demokracji”.

Przewodnicząca Ursula von der Leyen, Międzynarodowa Nagroda Karola Wielkiego

1. Wprowadzenie

Demokracja jest kamieniem węgielnym Unii Europejskiej. Ma także kluczowe znaczenie dla budowania **pokoju, bezpieczeństwa, dobrobytu gospodarczego, konkurencyjności i spójności społecznej**. Fundamentami demokracji są wolni ludzie, wolne i uczciwe wybory, wolne media oraz silne instytucje i procesy demokratyczne. Demokracja to coś więcej niż system sprawowania rządów – to nasz styl życia. Jest ona gwarancją naszych praw i wolności, chroni równość wobec prawa, wspiera społeczeństwa otwarte i sprawiedliwe oraz zapewnia możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności osób sprawujących władzę. Obywatele UE postrzegają demokrację, prawa człowieka i praworządność jako główną siłę UE¹.

W dobie nasilających się konfrontacji geopolitycznych oraz konfliktów międzynarodowych i regionalnych, a także przełomów technologicznych nasze demokracje znajdują się pod presją wewnętrzną i zewnętrzną. Reżimy autorytarne postrzegają demokrację jako zagrożenie i coraz agresywniej próbują ją osłabiać, m.in. wykorzystując do tego państwowe lub niepaństwowe podmioty zastępcze. Podczas gdy demokracja polega na jednoczeniu różnych głosów w społeczeństwie i znajdowaniu wspólnych rozwiązań, reżimy autorytarne dążą do tworzenia lub potęgowania podziałów, instrumentalizacji konfliktów, dyskredytowania podmiotów demokratycznych, w szczególności wolnych mediów i społeczeństwa obywatelskiego, oraz do podważania wolnych i uczciwych wyborów. Ich celem jest osłabienie zaufania obywateli do instytucji demokratycznych i wiary w to, że demokracja potrafi realnie odpowiadać na potrzeby obywateli.

Jest to poważny problem dla UE, jej sąsiedztwa i demokracji na całym świecie. Zasadnicze znaczenie ma wspieranie krajów kandydujących do UE i potencjalnych krajów kandydujących w ich wysiłkach na rzecz wzmocnienia i utrwalenia demokracji. Niektóre z nich padają celem intensywnych prób destabilizacji i ingerencji. Oprócz brutalnej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie Rosja nasila również ataki hybrydowe, prowadząc walkę o wpływy przeciwko Europie. Stosowane taktyki sięgają głęboko w tkankę naszych społeczeństw, co może mieć długotrwałe skutki. Celem tych działań jest próba osłabienia zaufania do systemów demokratycznych poprzez rozpowszechnianie kłamliwych narracji, niekiedy posuwających się także do manipulowania faktami historycznymi i ich fałszowania.

Zagrożenia te nie występują w odosobnieniu – rozwijają się na podłożu innych zjawisk stanowiących ważne wyzwania, wobec których stoi dziś demokracja, i nasilają je. Zjawiska te to rosnący ekstremizm i polaryzacja, malejące zaufanie i zaangażowanie, zagrożenia dla uczciwości wyborów oraz pluralizmu debaty publicznej i wolności słowa, a także pogorszenie otoczenia, w którym działają dziennikarze i społeczeństwo obywatelskie². Wyzwania te pojawiają się w kontekście głębokiej transformacji cyfrowej naszych społeczeństw, która zmieniła sposób prowadzenia debaty

¹ Według badania Eurobarometr Flash 550 „Wyzwania i priorytety UE” z lipca 2024 r. pierwszym z głównych atutów UE wskazywanych przez Europejczyków było poszanowanie demokracji, praw człowieka i praworządności (38 %).

² Sprawozdanie dotyczące prognozy strategicznej z 2025 r. Odporność 2.0: wzmocnić UE, aby rozwijała się wśród zawirowań i niepewności, COM(2025) 484 final; oraz *Rethinking social resilience in a time of polycrisis* [Nowe podejście do odporności społecznej w czasie polikryzysu], <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC142772>.

publicznej, przepływ informacji, a także sposób angażowania się obywateli w sferę publiczną. Obywatele uzyskali dzięki temu znaczne nowe możliwości swobodnego dostępu do informacji, wyrażania opinii oraz uczestnictwa w życiu publicznym i debacie demokratycznej. Ujawniło to jednak również i stworzyło nowe podatności na zagrożenia. Poglądy obywateli są w coraz większym stopniu kształtowane przez spersonalizowane źródła oparte na algorytmach, co ogranicza wspólną przestrzeń demokratycznej debaty. Platformy mediów społecznościowych wpływają również na zrównoważony charakter modeli dochodów mediów. Rozwój sztucznej inteligencji (AI) także może mieć poważny wpływ na przestrzeń demokratyczną, w tym na procesy wyborcze.

Ochrona demokracji i budowanie odporności demokratycznej obywateli, społeczeństw i instytucji to pilne wspólne przedsięwzięcie, które wymaga podejścia obejmującego całą administrację rządową i całe społeczeństwo. Jest to konieczne nie tylko dla zachowania wartości UE, ale także dla zapewnienia bezpieczeństwa Europy oraz ochrony jej niezależności, wolności i dobrobytu. Instytucje Unii, państwa członkowskie, kraje kandydujące do UE i potencjalne kraje kandydujące, społeczeństwo obywatelskie i sektor prywatny mają do odegrania kluczową rolę w oparciu o nasze wspólne wartości. Nasi obywatele i ich wolności muszą być centralnym elementem tego procesu.

2. Europejska tarcza demokracji

Rośnie świadomość wspólnych wyzwań stojących przed demokracjami w całej UE oraz na świecie, a działania podejmowane są już na wszystkich szczeblach. Państwa członkowskie ustanowiły nowe organy i stworzyły nowe zdolności w celu wzmocnienia odporności demokratycznej na poziomie krajów. Wezwaniu do działania przewodziły podmioty polityczne i szeroka społeczność aktywnych obywateli. Grupy te angażują się też w odpowiedź na nie.

UE wprowadziła solidne ramy polityczne i prawne, oparte na europejskim planie działania na rzecz demokracji z 2020 r.³ i pakiecie na rzecz obrony demokracji z 2023 r.⁴. Ich celem jest pomoc w koordynowaniu, mobilizowaniu, uzupełnianiu i wzmacnianiu tych wspólnych wysiłków.

W oparciu o te ramy, wraz z europejską tarczą demokracji, Komisja i Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa przedstawiają zbiór nowych środków w trzech obszarach priorytetowych. Celem tych środków jest wspieranie silnych i odpornych demokracji poprzez:

- **poprawę orientacji sytuacyjnej i wsparcie zdolności reagowania w celu ochrony integralności przestrzeni informacyjnej,**
- **umocnienie instytucji demokratycznych, wolnych i uczciwych wyborów oraz wolnych i niezależnych mediów,**
- **zwiększenie odporności społecznej i zaangażowania obywateli.**

W celu wspierania lepszej współpracy i koordynacji w odniesieniu do kilku aspektów tych obszarów priorytetowych **Europejski Ośrodek Odporności Demokratycznej** („Ośrodek”) będzie gromadzić

³ Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie europejskiego planu działania na rzecz demokracji, COM(2020) 790 final.

⁴ Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie obrony demokracji, COM(2023) 630 final. W ramach tego pakietu Komisja zaproponowała dyrektywę w sprawie prowadzonych w imieniu państw trzecich działań polegających na reprezentacji interesów, która jest obecnie omawiana przez współpracodawców.

wiedzę fachową i zdolności wypracowane we wszystkich państwach członkowskich, krajach kandydujących do UE i potencjalnych krajach kandydujących oraz – w stosownych przypadkach – w instytucjach, organach, urzędach i agencjach UE, w tym w Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych (ESDZ). Ośrodek będzie ułatwiać **wymianę informacji** oraz **wspierać współpracę operacyjną i budowanie zdolności**, aby stawić opór pojawiającym się wspólnym zagrożeniom, w szczególności zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje oraz dezinformacji. Jego zadaniem będzie poprawa orientacji sytuacyjnej oraz zdolności do przewidywania i wykrywania zagrożeń, stworzenie solidnego i skoordynowanego systemu wczesnego ostrzegania oraz wspieranie zdolności szybkiego reagowania. Będzie on również wspierać proces uświadamiania w celu przygotowania społeczeństw i instytucji oraz wzmocnienia ich, aby stały się bardziej odporne na manipulację informacjami i dezinformację. Jego prace przyczynią się do konsolidacji podejścia UE obejmującego całe społeczeństwo w celu zwiększenia gotowości i świadomości oraz budowania odporności demokratycznej.

Europejska tarcza demokracji przyczyni się do wzmocnienia naszych demokracji i umożliwienia Europejczykom korzystania z przysługujących im praw, swobodnego kształtowania i wyrażania opinii oraz sprawczego, aktywnego i bezpiecznego uczestnictwa w życiu demokratycznym Unii. Podejmowane w ramach tej inicjatywy działania umocnią instytucje demokratyczne oraz będą chronić uczciwość wyborów i wspierać wolność i pluralizm mediów, tak aby nasze demokracje pozostały silne, otwarte i pluralistyczne oraz opierały się na zaufaniu obywateli. Będzie ona wdrażana w synergii z agendą UE na rzecz bezpieczeństwa, obrony i gotowości⁵ oraz zgodnie z działaniami zewnętrznymi UE w szerszym ujęciu.

2.1. Nowy Europejski Ośrodek Odporności Demokratycznej: wzmocnienie orientacji sytuacyjnej i odporności społecznej

Budowanie odporności demokratycznej wymaga wzmoczonych wysiłków na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, między instytucjami Unii i państwami członkowskimi oraz w całym społeczeństwie. Te skoordynowane wysiłki muszą **koncentrować się na poprawie orientacji sytuacyjnej i zbiorowej zdolności do przewidywania i wykrywania zagrożeń oraz reagowania na nie**, a także na **budowaniu odporności demokratycznej**. Podjęto już wiele działań, aby sprostać tym wyzwaniom, a narzędzia i struktury powstają zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim⁶ i przynoszą pewne istotne rezultaty.

⁵ Komisja Europejska (2025): wspólna biała księga w sprawie obronności europejskiej – Gotowość 2030, JOIN(2025) 120 final; europejska strategia na rzecz unii gotowości, JOIN(2025) 130 final; ProtectEU: europejska strategia bezpieczeństwa wewnętrznego, COM(2025) 148 final.

⁶Na szczeblu UE i na szczeblu krajowym istnieje już szereg ram, struktur i narzędzi służących przeciwdziałaniu zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje oraz dezinformacji, a także budowaniu odporności społecznej w szerszym ujęciu. Na szczeblu UE obejmuje to między innymi zarządzany przez ESDZ unijny system wczesnego alarmowania (SWA), wewnętrzną sieć Komisji przeciwko dezinformacji, EUvsDisinfo, Europejskie Obserwatorium Mediów Cyfrowych (EDMO), obrady okrągłego stołu poświęcone wyborom w kontekście aktu o usługach cyfrowych, prace w ramach europejskiej sieci współpracy w zakresie wyborów (ECNE). Również na szczeblu krajowym istnieją specjalne struktury, takie jak Viginum we Francji i szwedzka Agencja Obrony Psychologicznej, lub prowadzone są działania, takie jak stosowane przez Finlandię podejście do odporności demokratycznej obejmujące całe społeczeństwo.

Wiele z tych struktur dotyczy jednak jedynie konkretnych obszarów i społeczności, stosuje różne metody, często oferuje ograniczoną zdolność reagowania i jest także w ograniczonym stopniu powiązanych z pracą właściwych organów na szczeblu krajowym i unijnym. Zasadnicze znaczenie ma połączenie tych wysiłków – należy promować silniejsze powiązania, aby wzmocnić orientację sytuacyjną i poprawić zbiorową zdolność UE do monitorowania, wykrywania i przewidywania manipulacji informacjami i kampanii dezinformacyjnych⁷.

Aby zaspokoić te potrzeby, Komisja utworzy **Europejski Ośrodek Odporności Demokratycznej**. Ośrodek zapewni ramy służące wzmocnieniu koordynacji i wymiany informacji między instytucjami, organami, urzędami i agencjami UE a państwami członkowskimi oraz wspieraniu współpracy operacyjnej i budowania zdolności. Ułatwi to bardziej zintegrowane i skuteczne podejście do zwiększania orientacji sytuacyjnej oraz do stworzenia solidnego i skoordynowanego systemu wczesnego ostrzegania, który może wspierać zdolność reagowania. Prace Ośrodka przyczynią się również do zwiększenia świadomości i tym samym do przygotowania obywateli, społeczeństwa i instytucji oraz do wzmocnienia ich pozycji oraz do zwiększenia ich odporności.

Ośrodek będzie przede wszystkim działać jako specjalne centrum wymiany informacji i współpracy operacyjnej między instytucjami Unii i państwami członkowskimi. Będzie łączyć istniejące sieci i struktury zajmujące się zapobieganiem zagrożeniom w przestrzeni informacyjnej, wykrywaniem i analizą ich wzorców oraz reagowaniem na nie, jak też pracować nad stworzeniem wspólnych podejść, praktyk i metod oraz wymianą odpowiednich danych i analiz. Będzie on też wspierać szkolenia i działania w zakresie budowania zdolności. Mógłby ponadto doradzać w zakresie wspólnych narzędzi i strategii reagowania, obowiązujących procedur działania i protokołów lub wspólnych ćwiczeń. Ośrodek będzie korzystać ze wsparcia systemu wczesnego alarmowania, który jest ustalonym mechanizmem wymiany informacji na temat zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje oraz dezinformacji między instytucjami Unii a państwami członkowskimi, i będzie ściśle z nim współdziałać.

Utworzona zostanie **platforma zainteresowanych stron** dla niezależnych pozainstytucjonalnych zainteresowanych stron, aby umożliwić uczestnictwo w tych działaniach szerokiego grona odpowiednich zainteresowanych stron i społeczności oraz aby uwzględnić ich wkład w te działania w pracach Ośrodka. Platforma zgromadzi zainteresowane strony, takie jak organizacje społeczeństwa obywatelskiego, ośrodki analityczne, naukowcy i środowiska akademickie, weryfikatorzy informacji i dostawcy usług medialnych. Będzie ona ułatwiać wymianę informacji, wiedzy fachowej i doradztwa przy pełnym poszanowaniu niezależności wszystkich uczestników, rozwijając się stopniowo w oparciu o istniejące społeczności zainteresowanych stron, takie jak Europejskie Obserwatorium Mediów Cyfrowych (EDMO), oraz nowe społeczności, takie jak europejska sieć weryfikatorów informacji, a także w oparciu o przyszłe wspólne ramy wsparcia badań naukowych. Platforma będzie pomagać w rozpowszechnianiu wyników badań i innych działań oraz zachęcać do wymiany informacji między różnymi zainteresowanymi stronami.

Ośrodek będzie **w pełni przestrzegać kompetencji unijnych i krajowych** oraz respektować niezależność istniejących struktur na szczeblu krajowym i unijnym. Jego **rozwój będzie następował**

⁷ Do tego wezwano również w konkluzjach prezydencji w sprawie wzmocnienia demokratycznej odporności z maja 2025 r. – <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/05/27/presidency-conclusions-on-strengthening-eu-democratic-resilience/>.

stopniowo, w oparciu o dobrowolny udział państw członkowskich oraz **ich wkład i potrzeby w zakresie wsparcia i współpracy**, aby zapewnić jak najlepszą pomoc dla organów krajowych i wspólne działanie na szczeblu UE. W oparciu o bieżące wsparcie UE i współpracę z partnerami międzynarodowymi⁸ Ośrodek będzie również otwarty na nawiązywanie współpracy z krajami kandydującymi do UE i potencjalnymi krajami kandydującymi, aby wspierać je i ułatwiać wzajemne uczenie się. Można również przewidzieć współpracę z partnerami o zbieżnych poglądach.

Prace w ramach Ośrodka będą miały charakter uzupełniający w stosunku do innych środków i będą realizowane w synergii z nimi. Dotyczy to środków zaproponowanych w celu ochrony integralności przestrzeni informacyjnej, wzmocnienia uczciwości wyborów, wspierania wolności i pluralizmu mediów oraz budowania ogólnej odporności społecznej poprzez zaangażowanie obywateli i wzmocnienie ich pozycji.

2.2. Ochrona integralności przestrzeni informacyjnej

Wzmocnienie integralności przestrzeni informacyjnej ma zasadnicze znaczenie dla wspierania wszystkich członków społeczeństwa w dostępie do rzetelnych i wiarygodnych informacji, korzystaniu z przysługujących im praw demokratycznych i konstruktywnej współpracy z instytucjami i społecznościami. Przezroczystość, rozliczalność i uczciwość w przestrzeni informacyjnej to kwestie kluczowe dla zapewnienia, aby głos obywateli był słyszalny, dla wzmocnienia ich pozycji jako aktywnych obywateli oraz dla budowania i podtrzymywania ich zaufania do procesów demokratycznych.

Kampanie zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje (FIMI)⁹ oraz kampanie dezinformacyjne mają właśnie na celu osłabienie zaufania publicznego do przestrzeni informacyjnej i instytucji demokratycznych, a jednocześnie wzmocnienie podziałów społecznych¹⁰. Są one możliwe dzięki rozpowszechnianiu się nowych technik manipulacji w internecie. Obejmują one nieautentyczne korzystanie z mediów społecznościowych¹¹ i fałszywe konta w tych mediach, strony internetowe mające naśladować oficjalne źródła, sztuczną amplifikację treści prowadzących do podziałów oraz wykorzystywanie treści syntetycznych, takich jak *deepfake* i inne treści generowane przez sztuczną inteligencję („AI”). Ich rozprzestrzenianie się często opiera się na nieautentycznych zachowaniach, takich jak fałszywe konta, amplifikacja napędzana przez sztuczną inteligencję i boty oraz inna nieautentyczna aktywność. Takie skoordynowane operacje, często stanowiące część

⁸ G-7, NATO, ONZ, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie lub Rada Europy.

⁹ Zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje (ang. *foreign information manipulation and interference* – FIMI) oznaczają zachowania, które zagrażają wartościom, procedurom i procesom politycznym lub mogą mieć na nie negatywny wpływ. Taka działalność ma charakter manipulacyjny i jest prowadzona w sposób umyślny i skoordynowany. Prowadzące ją podmioty mogą być państwowe lub niepaństwowe, w tym ich podmioty zastępcze na terytorium ich państw lub poza nimi.

¹⁰ Z odpowiedzi udzielonych w ramach otwartych konsultacji publicznych przeprowadzonych przez Komisję w celu przygotowania tarczy demokracji wynika, że respondenci uważają nieautentyczne wykorzystywanie mediów społecznościowych oraz zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje za jedno z najważniejszych zagrożeń dla demokracji. Ponadto specjalne badanie Eurobarometr [odniesienie: EB Special 568] z 2025 r. ujawniło, że respondenci uważają zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje oraz dezinformację – obok rosnącej nieufności do instytucji i procesów demokratycznych – za poważne wyzwanie dla demokracji. To samo badanie Eurobarometr pokazuje, że ponad siedmiu na dziesięciu Europejczyków obawia się, że decyzje wyborców opierają się na dezinformacji.

¹¹ Zautomatyzowane programy komputerowe zaprojektowane do wykonywania powtarzalnych zadań za pośrednictwem sieci, które często imitują rzeczywistych użytkowników.

szerszych kampanii hybrydowych, są coraz bardziej wyrafinowane i zdecentralizowane. Mogą one obejmować sieci działające na wielu platformach i w wielu jurysdykcjach, często pod maską anonimowości, co szczególnie utrudnia ich wykrywanie i przypisywanie do konkretnego źródła oraz skuteczne przeciwdziałanie im.

Aby rozwiązać te problemy, UE wprowadziła specjalne przepisy. W **akcie w sprawie sztucznej inteligencji**¹² ustanowiono obowiązki w zakresie przejrzystości dla dostawców niektórych systemów AI i stosujących je podmiotów, w tym obowiązek oznaczania sztucznie wygenerowanych lub zmanipulowanych treści i umożliwiania ich wykrywania, a także obowiązek oznakowania treści typu *deepfake* i niektórych innych publikacji w sprawach publicznych generowanych przez sztuczną inteligencję. **Akt o usługach cyfrowych**¹³ (DSA) również przyczynia się do wzmocnienia integralności przestrzeni informacyjnej, regulując obowiązki dostawców bardzo dużych platform internetowych i bardzo dużych wyszukiwarek internetowych i zobowiązując ich do ograniczania ryzyka systemowego dla społeczeństwa i demokracji wynikającego z ich usług, przy pełnym poszanowaniu wolności wypowiedzi użytkowników. Akt o usługach cyfrowych zwiększa przejrzystość algorytmiczną, pozwalając użytkownikom na kontrolowanie, w jaki sposób systemy rekomendacji wpływają na treści, które widzą w internecie, oraz umożliwiając naukowcom dostęp do danych dotyczących platform. Akt o usługach cyfrowych przyznaje również Komisji uprawnienia do kontrolowania projektów systemów algorytmicznych przy wsparciu Europejskiego Centrum Przejrzystości Algorytmicznej (ECAT). Wdrażanie i egzekwowanie tych przepisów to kluczowe priorytety, a kilka procedur związanych z niektórymi dostawcami bardzo dużych platform internetowych, dotyczących oceny ryzyka systemowego dla dyskursu obywatelskiego i procesów wyborczych i zarządzania nim, jest w toku. Ogólnie rzecz biorąc, Komisja będzie nadal monitorować i egzekwować obowiązki wynikające z aktu o usługach cyfrowych oraz współpracować z zainteresowanymi stronami w celu zapewnienia przestrzegania tych obowiązków¹⁴.

Aby zapobiegać poważnym incydom i ingerencjom w środowisko informacyjne oraz reagować w przypadku ich wystąpienia, Komisja wraz z Europejską Radą ds. Usług Cyfrowych opracuje **protokół postępowania w przypadku incydentów i sytuacji kryzysowych na podstawie aktu o usługach cyfrowych**¹⁵. Ułatwi to koordynację między właściwymi organami i zapewni szybkie reagowanie na zakrojone na szeroką skalę operacje informacyjne o potencjalnie ponadnarodowym zasięgu. Protokół ten uwzględnia inne istniejące mechanizmy kryzysowe, w szczególności plan działania na rzecz cyberbezpieczeństwa¹⁶, i będzie stosowany wraz z tymi mechanizmami, w celu

¹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji, Dz.U. L, 2024/1689, 12.7.2024. Będzie ono stosowane od dnia 2 sierpnia 2026 r.

¹³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych, Dz.U. L 277 z 27.10.2022, s. 1.

¹⁴ Zgodnie z art. 91 ust. 2 aktu o usługach cyfrowych do dnia 17 listopada 2027 r., a następnie co pięć lat, Komisja dokonuje oceny tego rozporządzenia i przedkłada sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu.

¹⁵ Specjalną procedurę ustanowienia takiego protokołu przewidziano w art. 48 rozporządzenia w sprawie aktu o usługach cyfrowych.

¹⁶ Rozporządzenie delegowane Komisji z dnia 1 lipca 2025 r., C(2025) 4340 final, i art. 40 aktu o usługach cyfrowych.

zapewnienia koordynacji i spójności działań z uwzględnieniem odpowiednich przepisów UE¹⁷. Wymianę informacji między tymi mechanizmami może wspierać Europejski Ośrodek Odporności Demokratycznej i jego platforma zainteresowanych stron.

Kodeks postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji, wspierany przez wspólną grupę zadaniową, zawiera solidny zbiór zobowiązań i szczegółowych środków, które łącznie przyczyniają się do ograniczenia ryzyka związanego z dezinformacją – przy jednoczesnym pełnym poszanowaniu wolności wypowiedzi – na przykład poprzez ulepszone narzędzia umożliwiające użytkownikom rozpoznawanie, rozumienie i sygnalizowanie dezinformacji oraz wzmocnienie pozycji naukowców. Jest również przydatny do ustalenia stopnia przestrzegania obowiązków dotyczących **ryzyka systemowego związanego z dezinformacją** ciążących na dostawcach bardzo dużych platform internetowych i bardzo dużych wyszukiwarek internetowych, którzy stosują się do tego kodeksu i wykonują wynikające z niego zobowiązania¹⁸. Komisja oceni poziomy zobowiązań poszczególnych sygnatariuszy kodeksu i ich realizację. W razie potrzeby Komisja przeprowadzi z tymi sygnatariuszami dialog w sprawie regulacji w ramach aktu o usługach cyfrowych i podejmie decyzje dotyczące innych odpowiednich działań następczych. Komisja będzie na przykład współpracować z sygnatariuszami w celu zintensyfikowania realizowanych przez nich działań na rzecz **przejrzystości systemów rekomendacji** oraz **demonetyzacji dezinformacji**¹⁹, w tym eliminacji zachęt finansowych do dezinformacji wynikających z wpływów z reklam²⁰ oraz opracowania odpowiednich wskaźników pomiaru wysiłków platform w tym zakresie²¹.

Komisja będzie również badać wraz z sygnatariuszami kodeksu ewentualne dalsze środki. Mogą one obejmować sposoby poprawy wykrywania i **etykietowania treści generowanych przez sztuczną inteligencję i treści zmanipulowanych** rozpowszechnianych w mediach społecznościowych²² oraz **dobrowolne narzędzia weryfikacji dla użytkowników**²³. Takie środki byłyby uzupełnieniem aktu w sprawie sztucznej inteligencji i innych odpowiednich przepisów UE. **Unijne portfele tożsamości cyfrowej**, które będą dostępne dla obywateli i rezydentów UE do końca 2026 r., mogłyby ułatwić stosowanie takich środków oraz wspierać zaufanie i bezpieczeństwo interakcji internetowych poprzez umożliwienie bezpiecznej identyfikacji i uwierzytelniania²⁴.

¹⁷ Takich jak dyrektywa NIS 2, akt o cyberbezpieczeństwie, akt w sprawie sztucznej inteligencji, rozporządzenie w sprawie reklamy politycznej oraz rozporządzenie w sprawie przeciwdziałania rozpowszechnianiu w internecie treści o charakterze terrorystycznym.

¹⁸ Zob. opinia Komisji – Ocena kodeksu postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji, C(2025) 1008 final, <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/112679>.

¹⁹ W oparciu o zobowiązanie nr 19 zawarte w rozdziale poświęconym wzmocnieniu pozycji użytkowników i zobowiązanie nr 1 w rozdziale poświęconym kontroli umieszczania reklam kodeksu postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji.

²⁰ Uzyskiwanych przez podmioty, które systematycznie szerzą dezinformację.

²¹ W oparciu o zobowiązanie nr 41, związane ze wskaźnikami strukturalnymi, zawarte w rozdziale kodeksu postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji dotyczącym monitorowania kodeksu.

²² W oparciu o zobowiązanie nr 15 i środek 15.1 zawarte w kodeksie postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji.

²³ Można by w szczególności zbadać rozwiązania, które pomogą użytkownikom sprawdzić, czy wchodzi w interakcję z prawdziwym człowiekiem (np. za pomocą ikony weryfikacji).

²⁴ Europejskie portfele tożsamości cyfrowej zapewnią wszystkim obywatelom w Europie bezpieczne, niezawodne i poufne środki identyfikacji cyfrowej. Każde państwo członkowskie zapewni wszystkim obywatelom, mieszkańcom i przedsiębiorstwom co najmniej jeden portfel, umożliwiający im potwierdzenie tożsamości, a także bezpieczne przechowywanie, udostępnianie i podpisywanie ważnych dokumentów elektronicznych.

Wysiłki państw członkowskich na rzecz zapewnienia integralności przestrzeni informacyjnej można wzmocnić na szczeblu UE poprzez koordynację podejść oraz gromadzenie wiedzy fachowej i informacji w oparciu o istniejący **zestaw narzędzi FIMI**²⁵. Współpracując z organami krajowymi i ekspertami, Komisja będzie wspierać przygotowanie **planu przeciwdziałania zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje oraz dezinformacji**, w tym narzędzi i wytycznych dotyczących środków służących przewidywaniu, wykrywaniu i reagowaniu, oraz specjalnego mechanizmu wymiany zawodowej, a także powołanie zespołu pracującego na rzecz wspierania budowania zdolności krajowych i wzajemnego uczenia się.

Wzmocnienie zdolności niezależnej społeczności zajmującej się weryfikacją informacji w całej UE ma kluczowe znaczenie dla poprawy wykrywania i monitorowania kampanii zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje oraz kampanii dezinformacyjnych. Przy wsparciu Komisji utworzona zostanie niezależna **europejska sieć weryfikatorów informacji**²⁶, a jej prace stanowić będą wkład w rozwój platformy zainteresowanych stron Europejskiego Ośrodka Odporności Demokratycznej. Sieć będzie działać w oparciu o najwyższe standardy etyczne i zawodowe na terytorium UE oraz w krajach kandydujących, potencjalnych krajach kandydujących i państwach sąsiadujących stowarzyszonych z **programem „Cyfrowa Europa”**. Zwiększy to zdolność do weryfikacji informacji we wszystkich językach urzędowych UE, zwłaszcza w sytuacjach takich jak wybory, stany zagrożenia zdrowia czy klęski żywiołowe, w których dostęp do wiarygodnych informacji ma kluczowe znaczenie. Sieć stworzy również i będzie prowadzić **niezależne repozytorium weryfikacji informacji** w celu konsolidowania operacji weryfikacji informacji przeprowadzanych przez niezależne, kwalifikujące się i zaufane organizacje. Ułatwi też dziennikarzom, platformom internetowym, naukowcom i społeczeństwu obywatelskiemu dostęp do zweryfikowanych informacji, wspierając współpracę transgraniczną i umożliwiając odpowiednio wczesne reagowanie. Zapewni ponadto **weryfikatorom informacji** w UE dostęp do **systemu ochrony** przed groźbami i nękaniami, w tym do ochrony prawnej i psychologicznej. Wspierając weryfikatorów informacji w dotarciu do szerszego grona odbiorców, sieć będzie wносить istotny wkład w odporność społeczną²⁷.

Europejskie Obserwatorium Mediów Cyfrowych (EDMO) zapewnia ogólnoeuropejską, niezależną i interdyscyplinarną sieć badań i analiz służących przeciwdziałaniu kampaniom zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje oraz kampaniom dezinformacyjnym. W ramach **rozszerzonego mandatu**²⁸ EDMO będzie w stanie rozwijać nowe niezależne zdolności w zakresie monitorowania i analizy w celu wspierania orientacji sytuacyjnej, w szczególności w odniesieniu do wyborów lub w sytuacjach kryzysowych. Prowadzone przez nie

²⁵ Zestaw tych narzędzi zapewnia ramy działania: https://www.eeas.europa.eu/eeas/information-integrity-and-countering-foreign-information-manipulation-interference-fimi_en?etrans=pl.

²⁶ Jak zapowiedziano w wytycznych politycznych przewodniczącej Komisji na lata 2024–2029. Zaproszenie do składania wniosków było otwarte od 15 kwietnia do 2 września 2025 r., <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-launches-eu5-million-call-strengthen-european-fact-checking-network>.

²⁷ Zaproszenie do składania projektów w ramach działań przygotowawczych dotyczących projektów zwiększających zasięg i wpływ profesjonalnych treści opracowywanych przez niezależne organizacje zajmujące się weryfikacją informacji w UE, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/funding/boosting-visibility-fact-checking-content-europe>.

²⁸ W lipcu 2025 r. w ramach programu „Cyfrowa Europa” ogłoszono zaproszenie do składania ofert na kwotę do 2,56 mln EUR. Zob.: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/funding/commission-launches-call-continuation-european-digital-media-observatory/>.

operacje monitorowania obejmą wszystkie państwa członkowskie, kraje kandydujące (np. Ukrainę, Mołdawię)²⁹ i potencjalne kraje kandydujące, a także będą wykorzystywane w pracy platformy zainteresowanych stron w ramach Europejskiego Ośrodka Odporności Demokratycznej.

Społeczność badawcza i akademicka również ma istotny wkład w postaci opracowywanych przez siebie niezależnych analiz i dowodów na temat kampanii zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje oraz kampanii dezinformacyjnych. Komisja będzie wspierać ustanowienie **wspólnych ram wsparcia badań naukowych** w celu zapewnienia dostępu do danych i zaawansowanych technologii³⁰, dzięki którym możliwe będzie połączenie i wzmocnienie tych niezależnych zdolności. Ramy te, które będą opierać się m.in. na uprzywilejowanym dostępie do danych na podstawie aktu o usługach cyfrowych i rozporządzenia w sprawie reklamy politycznej³¹, zostaną uwzględnione w pracach platformy zainteresowanych stron Europejskiego Ośrodka Odporności Demokratycznej. Pomoże to lepiej zrozumieć, w jaki sposób kampanie rozprzestrzeniają się w internecie i jak wpływają na integralność przestrzeni informacyjnej. Umożliwi to też wsparcie w opracowywaniu narzędzi ułatwiających wykrywanie materiałów audio, obrazów i materiałów wideo generowanych lub zmanipulowanych przez sztuczną inteligencję w celu wypaczenia faktów lub przedstawienia narracji dezinformacyjnych (np. informacji typu *deepfake* ze źródeł podszywających się pod polityków). Pomoże to również śledzić nowe formy skoordynowanego nieautentycznego zachowania, w tym poprzez koordynację działań między platformami, wykorzystanie botów lub amplifikację algorytmiczną.

Aby przewidywać zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje i zdecydowanie na nie reagować, ważne jest pełne wykorzystanie **zestawu narzędzi FIMI**³². Zestaw ten obejmuje szeroki zakres reakcji, w tym unijne środki ograniczające wobec osób i podmiotów spoza UE, które zaangażowały się w kampanie zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje skierowanych do UE, krajów kandydujących i potencjalnych kandydatów. Zakres unijnych sankcji wymierzonych w destabilizujące działania Rosji obejmuje zakaz nadawania programów emitowanych przez wspierane przez Kreml media propagandowe uczestniczące w zagranicznych manipulacjach informacjami i ingerencjach w informacje. Zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym podjęto dalsze działania mające na celu ograniczenie dystrybucji stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego treści pochodzących od nieuczciwych dostawców usług medialnych spoza UE. Działania te obejmują m.in. zawieszenie licencji medialnych. Europejski akt

²⁹ W 2025 r. trwa uruchamianie nowego centrum EDMO pod nazwą FACT, którego celem jest zwalczanie dezinformacji w Ukrainie i Mołdawii. Na jego działalność uzyskano dotację UE z programu „Cyfrowa Europa” w wysokości 1,29 mln EUR (w ramach szerszego zaproszenia do składania wniosków o wartości 8,8 mln EUR). Projekt będzie realizowany do 2027 r. Zob. <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/43152860/101226241>; link do nowej oferty EDMO: Komisja ogłasza zaproszenie do kontynuacji działań Europejskiego Obserwatorium Mediów Cyfrowych | Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy.

³⁰ Takich jak umożliwiające dostęp do wspólnych zasobów i oprogramowania w chmurze. Będzie to uzupełnieniem bieżących inicjatyw zwiększających szybkość wykrywania i zdolności analityczne w zakresie zaawansowanych szkodliwych działań (np. skoordynowanych nieautentycznych zachowań) często stanowiących część ataków hybrydowych.

³¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/900 z dnia 13 marca 2024 r. w sprawie przejrzystości i targetowania reklamy politycznej, Dz.U. L, 2024/900, 20.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj>.

³² https://www.eeas.europa.eu/eeas/information-integrity-and-counteracting-foreign-information-manipulation-interference-fimi_en?etran=pl.

o wolności mediów (EMFA)³³ umożliwiła szybką i skuteczną koordynację działań przeciwko takim dostawcom ze strony unijnych organów regulacyjnych ds. mediów stowarzyszonych w ramach Europejskiej Rady ds. Usług Medialnych. Aby dalej wspierać te organy regulacyjne, Europejska Rada ds. Usług Medialnych w porozumieniu z Komisją opracuje **wykaz wspólnych kryteriów, którymi będą kierować się krajowe organy regulacyjne ds. mediów** przy podejmowaniu działań na rzecz ochrony unijnej przestrzeni informacyjnej przed nieuczciwymi usługami medialnymi spoza UE.

Kampanie zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje oraz kampanie dezinformacyjne mogą również opierać się na zachowaniach lub działaniach o charakterze przestępczym, takich jak pranie pieniędzy lub przestępczość zorganizowana. Dorobek prawny UE w dziedzinie prawa karnego obejmuje niektóre formy zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje oraz działań dezinformacyjnych, a wzmocniona współpraca w tej dziedzinie w ramach UE może pomóc lepiej im przeciwdziałać. W ramach planowanego **przeglądu mandatów Europolu i Eurojustu zbadane zostaną sposoby dalszej intensyfikacji tych działań.**

W kontekście napięć geopolitycznych i rosnącej polaryzacji ważne jest, aby UE zintensyfikowała wysiłki na rzecz budowania sojuszy z krajami i partnerami regionalnymi o zbieżnych poglądach. Wspieranie podmiotów demokratycznych i integralności ekosystemów informacyjnych na całym świecie przyniesie korzyści europejskiej demokracji, bezpieczeństwu i dobrobytowi. Komisja będzie współpracować z państwami trzecimi w celu wspierania edukacji obywatelskiej i cyfrowej, godnych zaufania inicjatyw w zakresie weryfikacji informacji oraz inicjatyw regulacyjnych mających na celu wzmocnienie integralności przestrzeni informacyjnej. Inicjatywa Drużyny Europy na rzecz demokracji przyczynia się do zwiększenia wymiany wiedzy i koordynacji w zakresie integralności informacji oraz pomocy dla zagrożonych dziennikarzy spoza UE, we współdziałaniu z państwami członkowskimi, partnerami o zbieżnych poglądach i społeczeństwem obywatelskim.

W ramach swoich działań zewnętrznych UE – za pośrednictwem ESDZ oraz w ścisłej współpracy z Komisją, państwami członkowskimi i partnerami międzynarodowymi – zintensyfikuje wysiłki na rzecz przeciwdziałania zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje. Działania te obejmą budowanie zdolności w zakresie obecności UE na świecie, w tym sieci delegatur Unii, misji w dziedzinie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony oraz misji dyplomatycznych państw członkowskich, zwiększenie skali szkoleń oraz zapewnienie pracownikom w terenie instrumentów przeciwdziałania zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje. UE zacieśni współpracę z krajami kandydującymi do UE i potencjalnymi krajami kandydującymi oraz z partnerami w celu przeciwdziałania zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje, ze szczególnym uwzględnieniem sąsiedztwa UE. Jednocześnie będzie wspierać działania wspólne z partnerami międzynarodowymi, w tym z grupą G-7 i NATO oraz w kontekście partnerstw w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony. Przyjęte zostanie bardziej proaktywne podejście do przeciwdziałania zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje, łączące działania w zakresie komunikacji strategicznej z wysiłkami mającymi na celu zakłócenie pracy infrastruktury umożliwiającej takie operacje w zakresie

³³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1083 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnych ram dla usług medialnych na rynku wewnętrznym i zmiany dyrektywy 2010/13/UE (europejski akt o wolności mediów) (Dz.U. L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj>).

manipulacji i ingerencji, w tym poprzez zintensyfikowanie wysiłków na rzecz wprowadzenia środków ograniczających w celu zwiększenia kosztów ponoszonych przez sprawców.

Działania:

- *w ramach przepisów aktu o usługach cyfrowych:*
 - *opracowanie protokołu postępowania w przypadku incydentów i sytuacji kryzysowych na podstawie aktu o usługach cyfrowych;*
 - *dalsza współpraca z sygnatariuszami kodeksu postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji w celu zaostrzenia środków służących zwalczaniu technik manipulacyjnych w internecie;*
- *wspieranie przygotowania unijnego planu przeciwdziałania zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje oraz dezinformacji;*
- *utworzenie europejskiej sieci weryfikatorów informacji;*
- *przedłużenie mandatu Europejskiego Obserwatorium Mediów Cyfrowych;*
- *wspieranie ustanowienia wspólnych ram wsparcia badań naukowych z myślą o intensyfikacji monitorowania kampanii manipulacji informacją i kampanii dezinformacyjnych;*
- *opracowanie przez Europejską Radę ds. Usług Medialnych – w porozumieniu z Komisją – wykazu wspólnych kryteriów dla unijnych organów regulacyjnych ds. mediów, którymi organy te będą się kierować, podejmując działania przeciwko nieuczciwym operatorom mediów spoza UE stwarzającym zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego;*
- *wzmocnienie zdolności delegatur Unii, misji i operacji WPBiO oraz ambasad państw członkowskich UE w zakresie przeciwdziałania zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje;*
- *prowadzenie proaktywnych strategicznych kampanii komunikacyjnych w regionach priorytetowych;*
- *zapewnienie ukierunkowanego budowania zdolności i wsparcia dla krajów kandydujących do UE i potencjalnych krajów kandydujących, w tym za pośrednictwem misji WPBiO, w celu wzmocnienia odporności na zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje oraz ingerencje hybrydowe;*
- *wykorzystanie partnerstw międzynarodowych w celu zbiorowego reagowania na zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje, w tym za pośrednictwem mechanizmu szybkiego reagowania G-7, współpracy na linii UE–NATO oraz partnerstw w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony.*

2.3. Silniejsze instytucje demokratyczne, wolne i uczciwe wybory oraz wolne i niezależne media

Wolne i niezależne media, wolne i uczciwe wybory oraz silne i odporne instytucje i procesy demokratyczne mają zasadnicze znaczenie dla umożliwienia obywatelom merytorycznego udziału w życiu politycznym, wyboru swoich przedstawicieli i pociągania ich do odpowiedzialności, a także dla pełnego korzystania przez obywateli z przysługujących im praw i wolności. Niedawne wybory,

w tym w Rumunii i Mołdawii³⁴, pokazały szerszą eskalację ingerencji ze strony Rosji i jej podmiotów zastępczych w europejską przestrzeń demokratyczną.

2.3.1. Wzmocnienie sprawiedliwości i uczciwości procesów wyborczych i innych procesów demokratycznych

Wybory powszechne, równe, wolne i oparte na tajnym i bezpośrednim prawie wyborczym są częścią wspólnych europejskich tradycji wyborczych³⁵. Choć organizacja i przebieg wyborów należą do kompetencji państw członkowskich, potrzebna jest wzmocniona współpraca na szczeblu UE, aby sprostać wspólnym wyzwaniom w tej dziedzinie³⁶. Komisja ułatwia cenną wymianę informacji i wzajemne wsparcie za pośrednictwem **europejskiej sieci współpracy w zakresie wyborów** (ECNE), która skupia organy krajowe odpowiedzialne za kwestie wyborcze. Na przykład w czerwcu 2025 r. Komisja opublikowała listę kontrolną dotyczącą uczciwości wyborów oraz matrycę zarządzania ryzykiem w odniesieniu do wyborów, przygotowaną wraz z państwami członkowskimi w ramach ECNE. **Wspólny mechanizm zapewniania odporności procesów wyborczych**, zorganizowany i koordynowany za pośrednictwem ECNE (w ścisłej współpracy z grupą współpracy ds. bezpieczeństwa sieci i informacji (NIS) i systemem wczesnego alarmowania (SWA)), wspiera działania operacyjne wspólnych zespołów ekspertów i wymianę ekspertów, w szczególności w dziedzinie kryminalistyki internetowej, dezinformacji i cyberbezpieczeństwa wyborów.

Komisja wzmocni swoje wsparcie dla państw członkowskich i zainteresowanych stron w celu zwiększenia uczciwości wyborów i gotowości do nich, ochrony związanej z wyborami infrastruktury o krytycznym znaczeniu dla organizacji i przebiegu wyborów, zminimalizowania ryzyka ingerencji zagranicznej, wzmocnienia sieci wyborczych, współpracy wyborczej i sprawozdawczości w tym zakresie oraz zachęcania obywateli i organizacji międzynarodowych przestrzegających odpowiednich norm międzynarodowych do obserwacji wyborów. Wszystkie te zadania są kluczowymi aspektami zalecenia z 2023 r.

Aby zapewnić wolne i uczciwe wybory, należy chronić **infrastrukturę związaną z wyborami** przed cyberatakami. Dyrektywa NIS 2³⁷ i akt dotyczący cyberodporności³⁸ wzmocniają cyberbezpieczeństwo UE przez zapewnianie, aby zarówno sektory krytyczne, jak i produkty cyfrowe były bezpieczne, odporne i koordynowane na etapie projektowania w całej UE, co bezpośrednio przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa procesów wyborczych w UE i ogólnej gotowości na wypadek zagrożeń cyberbezpieczeństwa w kontekście wyborów. Na przykład kompendium na temat

³⁴ <https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente%20CSAT/Document%20CSAT%20SIE.pdf> oraz https://www.sis.md/sites/default/files/comunicate/fisiere/Raport_SIS_Public_Interferenta_in_procesul_electoral.pdf.

³⁵ Zob. m.in. akt wyborczy UE, zalecenie Komisji z 2023 r. w sprawie odpornych procesów wyborczych sprzyjających włączeniu społecznemu w Unii, a także Kodeks dobrych praktyk w sprawach wyborczych, Europejska Komisja na rzecz Demokracji przez Prawo, Komisja Wenecka, opinia nr 190/2002, Strasburg, 25.10.2018 r.

³⁶ Istnieje potrzeba lepszej ochrony procesów wyborczych, w tym związanej z nimi infrastruktury, przed atakami łączącymi kampanie zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje oraz kampanie dezinformacyjne oraz szereg innych narzędzi i taktyk, takich jak cyberataki, ukryte finansowanie kampanii, kupowanie głosów, ataki na kandydatów politycznych czy też próby wywołania niepokojów społecznych lub aktów przemocy i destabilizacji.

³⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2555 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu cyberbezpieczeństwa na terytorium Unii, Dz.U. L 333 z 27.12.2022, s. 80.

³⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/2847 z dnia 23 października 2024 r. w sprawie horyzontalnych wymagań w zakresie cyberbezpieczeństwa w odniesieniu do produktów z elementami cyfrowymi, Dz.U. L, 2024/2847, 20.11.2024.

cyberbezpieczeństwa i odporności wyborów, zaktualizowane w 2024 r.³⁹, przygotowała grupa współpracy NIS w porozumieniu z Agencją Unii Europejskiej ds. Cyberbezpieczeństwa (ENISA) i ECNE. Ustanowiona aktem w sprawie cybersolidarności⁴⁰ rezerwa cyberbezpieczeństwa jest skutecznym narzędziem do dyspozycji państw członkowskich, a także partnerów UE za pośrednictwem pomocy zewnętrznej. Można z niego korzystać na żądanie, aby pomóc im w reagowaniu na poważne incydenty w cyberbezpieczeństwie lub incydenty w cyberbezpieczeństwie na dużą skalę.

Rozporządzenie w sprawie reklamy politycznej przewiduje wspólne normy UE, które ułatwiają obywatelom rozpoznawanie reklam politycznych, stwierdzanie, czy reklamy takie są do nich kierowane, oraz odróżnianie ich od innych rodzajów treści. Aby zapobiec obcym ingerencjom, rozporządzenie zakazuje sponsorom z państw trzecich dostarczania reklam w okresie trzech miesięcy przed wyborami lub referendum w państwie UE. Nowe przepisy pomagają chronić uczciwość procesów wyborczych i wspierają otwartą i przejrzystą debatę demokratyczną⁴¹. Informacje na temat internetowych reklam politycznych, w tym informacje na temat tego, kto za nie zapłacił, będą dostępne w repozytorium internetowym.

Aby jeszcze bardziej zwiększyć gotowość do wyborów i odporność procesów wyborczych, zintensyfikowana zostanie współpraca z państwami członkowskimi w ramach ECNE. Zdolności ECNE zwiększy bardziej systematyczna wymiana informacji ukierunkowana na wspieranie rozwijania wspólnych narzędzi i produktów w obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Nowe formuły tematyczne będą sprzyjać wymianie informacji na tematy takie jak uczciwość wyborów oraz zarządzanie ryzykiem związanym z wyborami i gotowość na takie ryzyko, obserwacja wyborów w UE, nowe sposoby prowadzenia kampanii politycznych, w tym w zakresie finansowania, bezpieczeństwa kandydatów politycznych i pochodzących z wyboru przedstawicieli oraz wpływu i roli sztucznej inteligencji i innych nowych technologii w odniesieniu do procesów wyborczych⁴². Na podstawie wymiany informacji w ramach ECNE Komisja przygotowuje **repozytorium wspólnych dokumentów referencyjnych i norm dotyczących procesów wyborczych**⁴³. Komisja będzie promować korzystanie ze **wspólnego mechanizmu zapewniania odporności procesów wyborczych**, zachęcać do partnerskiej wymiany, wzajemnej dobrowolnej pomocy, wspólnych szkoleń i ćwiczeń symulacyjnych. Będzie również **propagować krótkoterminową wymianę ekspertów krajowych** między państwami członkowskimi. Z uwagi na fakt, że kraje kandydujące do UE i potencjalne kraje kandydujące są regularnie celem ingerencji wyborczej, będą one ściślej i bardziej systematycznie angażowane w prace ECNE, w tym poprzez

³⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/new-cybersecurity-compendium-how-protect-integrity-elections-published>.

⁴⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (EU) 2025/38 z dnia 19 grudnia 2024 r. w sprawie ustanowienia środków mających na celu zwiększenie solidarności i zdolności w Unii w zakresie wykrywania cyberzagrożeń i incydentów oraz przygotowywania się i reagowania na takie cyberzagrożenia i incydenty, Dz.U. L, 2025/38, 15.1.2025.

⁴¹ Stosowanie tego rozporządzenia wspierają wydane przez Komisję wytyczne, które pomagają wszystkim podmiotom objętym jego zakresem w zrozumieniu i wypełnieniu ich obowiązków. Komisja ustanowi nową grupę ekspertów zainteresowanych stron, której zadaniem będzie monitorowanie i gromadzenie praktycznych informacji zwrotnych na temat wdrażania przepisów. Ponadto Komisja będzie wspierać przygotowywanie wzorów i innych narzędzi służących ułatwieniu stosowania rozporządzenia.

⁴² W ramach ECNE Komisja zorganizuje również wymianę informacji na temat sondaży wyborczych.

⁴³ Zostanie to przeprowadzone w oparciu o odpowiednie normy i objęcie doświadczenia zdobyte w kontekście unijnych misji obserwacji wyborów.

specjalne spotkania. Ponadto należy dążyć do dalszej współpracy z organizacjami międzynarodowymi, takimi jak OBWE i Rada Europy, opracowującymi ramy odniesienia i metody działań dotyczące wyborów, w tym obserwacji wyborów.

Opierając się na unijnych ramach prawnych i narzędziach polityki⁴⁴, Komisja będzie nadal współpracować z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami w celu przygotowania specjalnych **wytycznych dotyczących sprawiedliwego, przejrzystego, ukierunkowanego na człowieka i odpowiedzialnego wykorzystywania sztucznej inteligencji w procesach wyborczych**. Kierując się tymi wytycznymi, które zostaną opracowane przy wsparciu ECNE i Europejskiego Urzędu ds. Sztucznej Inteligencji, Komisja będzie **zachęcać europejskie i krajowe partie polityczne i inne odpowiednie podmioty do dobrowolnych zobowiązań w zakresie odpowiedzialnego wykorzystywania nowych technologii** (zwłaszcza sztucznej inteligencji) w działaniach politycznych, w dalszym ciągu wspierając wymianę najlepszych praktyk w tych kwestiach, co będzie stanowić uzupełnienie istniejących zobowiązań prawnych.

Platformy internetowe i wyszukiwarki internetowe stały się ważnymi miejscami debaty publicznej oraz kształtowania opinii publicznej i zachowań wyborców. W związku z tym dostawcy bardzo dużych platform internetowych i bardzo dużych wyszukiwarek internetowych mają na mocy aktu o usługach cyfrowych obowiązek wprowadzenia środków służących ograniczeniu ryzyka prowadzącego do negatywnych skutków dla dyskursu obywatelskiego i procesów wyborczych⁴⁵. Aby wspierać wypełnianie tych obowiązków, Komisja przyjęła **wytyczne w sprawie ograniczania ryzyka systemowego w kontekście procesów wyborczych**⁴⁶ i współpracuje z organami krajowymi państw członkowskich w kwestii ich gotowości przed wyborami⁴⁷. Wraz z krajowymi koordynatorami ds. usług cyfrowych Komisja, we współpracy z ECNE, **zaktualizuje podręcznik na temat wyborów związany z aktem o usługach cyfrowych**, aby uwzględnić doświadczenia z ostatnich wyborów i potrzebę odniesienia się do konkretnych zjawisk⁴⁸.

Kodeks postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji będzie nadal odgrywał kluczową rolę w przeciwdziałaniu zagrożeniom związanym z wyborami poprzez dobrowolne podejście oparte na

⁴⁴ Oprócz aktu w sprawie sztucznej inteligencji obejmuje to w szczególności rozporządzenie w sprawie reklamy politycznej oraz zalecenie Komisji z 2023 r. w sprawie odpornych procesów wyborczych sprzyjających włączeniu społecznemu.

⁴⁵ Wiele zjawisk związanych z platformami internetowymi i wyszukiwarkami internetowymi stwarza zwiększone ryzyko dla uczciwości wyborów. Obejmują one m.in. rozprzestrzenianie się nielegalnego nawoływania do nienawiści w internecie, zagrożenia związane z zagranicznymi manipulacjami informacjami i ingerencjami w informacje, a także z szerszym zjawiskiem dezinformacji, rozpowszechnianie (brutalnych) treści ekstremistycznych i treści mających na celu radykalizację ludzi, jak również rozpowszechnianie treści, których celem jest radykalizacja, a także rozpowszechnianie treści generowanych za pomocą nowych technologii, takich jak generatywna sztuczna inteligencja.

⁴⁶ Komunikat Komisji w sprawie wytycznych dla dostawców bardzo dużych platform internetowych i bardzo dużych wyszukiwarek internetowych w sprawie ograniczania ryzyka systemowego w kontekście procesów wyborczych, C/2024/3014. W zakresie aktu o usługach cyfrowych – w szczególności związanego z tym aktem podręcznika na temat wyborów dla koordynatorów ds. usług cyfrowych opublikowanego przez Europejską Radę ds. Usług Cyfrowych i Komisję w lutym 2025 r. – dotyczące wyborów obrady okrągłego stołu i testy warunków skrajnych organizowane w państwach członkowskich przez koordynatorów ds. usług cyfrowych okazały się przydatne w usprawnianiu wymiany informacji między zainteresowanymi stronami na temat kwestii związanych z wyborami, zwiększaniu orientacji sytuacyjnej i sprawdzaniu gotowości platform.

⁴⁷ Poprzez uczestnictwo w obradach okrągłego stołu ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami, a także organizowanie testów warunków skrajnych.

⁴⁸ Na przykład narażenia obywateli UE mieszkających za granicą na kampanie zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje oraz kampanie dezinformacyjne w okresach wyborczych.

porozumieniu zainteresowanych stron, w szczególności za pośrednictwem **systemu szybkiego reagowania** w związku z wyborami. System ten umożliwi sygnatariuszom niebędącym platformami, takim jak organizacje społeczeństwa obywatelskiego, szybkie zgłaszanie platformom internetowym treści wrażliwych pod względem czasu bądź też kont, które w ich opinii stanowią zagrożenie dla uczciwości procesu wyborczego, aby zapewnić podjęcie przez te platformy stosownych działań w świetle ich odpowiednich polityk. Działania te należy kontynuować i rozszerzać, w tym na sytuacje kryzysowe⁴⁹. Nowe prace podejmowane w ramach kodeksu w odniesieniu do wyborów skupią się na mapowaniu i analizowaniu nowych i pojawiających się zagrożeń związanych z kampaniami manipulowania informacją, które coraz częściej można zaobserwować w okresach wyborczych. Zachęca się sygnatariuszy kodeksu do rozwijania tych działań w ramach grupy zadaniowej ds. kodeksu oraz do określania najlepszych praktyk i wyciągnięcia wniosków z poprzednich wyborów unijnych i krajowych.

Coraz istotniejsza rolę w internetowych kampaniach politycznych odgrywają **influencerzy**. Opierając się na doświadczeniach unijnego centrum wsparcia prawnego dla influencerów, Komisja będzie wspierać utworzenie dobrowolnej **sieci influencerów** w celu szerzenia wiedzy na temat odpowiednich przepisów UE⁵⁰, w tym na temat obowiązków influencerów w przypadku angażowania się w kampanie polityczne. Będzie też wspierać wymianę najlepszych praktyk. Komisja będzie również zachęcać do stosowania norm etycznych i dobrowolnych zobowiązań, w tym dotyczących integralności informacji, oraz wspierać działania influencerów na rzecz propagowania umiejętności cyfrowych.

Przejrzystość i rozliczalność finansowania w polityce, w tym finansowania kampanii, mają kluczowe znaczenie dla zapobiegania ingerencjom oraz dla zapewnienia równych warunków działania partiom politycznym i kandydatom i utrzymania zaufania obywateli do uczciwości i rzetelności wyborów. W oparciu o odpowiednie przepisy i normy UE⁵¹ Komisja będzie wspierać współpracę z państwami członkowskimi w zakresie **przejrzystości i uczciwości finansowania w polityce**, analizując kwestie będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, takie jak anonimowe darowizny i stosowanie kryptowalut, które to środki mogą być wykorzystywane do finansowania działań w nieprzejrzysty i trudny do wykrycia sposób. Komisja zgromadzi ekspertów krajowych, zwłaszcza w ramach ECNE, w ścisłej współpracy z innymi sieciami UE i z udziałem zainteresowanych stron⁵², w celu **wymiany najlepszych praktyk, przygotowania ewentualnych wytycznych i wspierania wspólnych działań**.

⁴⁹ Współpraca w ramach kodeksu okazała się szczególnie przydatna w kontekście kryzysu, takiego jak pandemia COVID-19 i inwazja Rosji na Ukrainę, a także w odniesieniu do wyborów.

⁵⁰ Na przykład rozporządzenia w sprawie reklamy politycznej, aktu o usługach cyfrowych, aktu w sprawie sztucznej inteligencji, europejskiego aktu o wolności mediów itp.

⁵¹ W szczególności prace wspomagające stosowanie rozporządzenia w sprawie reklamy politycznej, zalecenia Komisji (UE) 2023/2829 z dnia 12 grudnia 2023 r. w sprawie odpornych procesów wyborczych sprzyjających włączeniu społecznemu w Unii oraz uwydatnienia europejskiego charakteru i usprawnienia procesu wyborów do Parlamentu Europejskiego, proponowanej dyrektywy w sprawie zwalczania korupcji, unijnych przepisów dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy i innych odpowiednich przepisów UE (np. przegląd rozporządzenia w sprawie europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych uzgodniony przez współprawodawców w czerwcu 2025 r. przewiduje wzmocnione przepisy dotyczące zakazu pośredniego finansowania oraz przejrzystości darczyńców).

⁵² W tym z wykorzystaniem wiedzy fachowej zgromadzonej podczas misji obserwacji wyborów.

Zmiany społeczne i technologiczne, zwłaszcza związane z internetem, dają partiom politycznym i kandydatom nowe możliwości dotarcia do wyborców, ale przynoszą również nowe wyzwania. Szybka zmiana krajobrazu informacyjnego, napięcia i polaryzacja doprowadziły do sytuacji, w której kandydaci polityczni i pochodzący z wyboru przedstawiciele są coraz bardziej narażeni na groźby, ataki i przemoc, zarówno w internecie, jak i poza nim⁵³. Kobiety w polityce są szczególnym celem takich zachowań⁵⁴, co może zniechęcać je do ubiegania się o urząd, a w niektórych przypadkach skłaniać je do rezygnacji ze stanowisk, na które zostały wybrane. Ma to wyraźny negatywny wpływ na demokratyczną reprezentację w sytuacji, w której kobiety są nadal niedostatecznie reprezentowane w polityce⁵⁵. Aby skutecznie zapewnić **bezpieczeństwo kandydatom politycznym i przedstawicielom pochodzącym z wyboru**, Komisja przyjmie **zalecenie w sprawie bezpieczeństwa w polityce**⁵⁶. Komisja będzie również pracować – w ramach ECNE i w ścisłej konsultacji z odpowiednimi zainteresowanymi stronami – nad przygotowaniem **specjalnego przewodnika najlepszych praktyk** oraz wspierać budowanie zdolności, praktyczne wsparcie, gromadzenie danych i dobrowolne zobowiązania (np. deklaracje wsparcia i kodeksy postępowania) oraz normy etyczne w tej dziedzinie. W ramach tych prac w szczególny sposób uwzględnione zostaną kobiety i inne grupy narażone na zwiększone ryzyko dyskryminacji, a także sytuacja lokalnych polityków.

Zagrożenia dla uczciwości procesów wyborczych są złożone i wieloaspektowe, co wymaga gotowości i reagowania w ramach szerokiego spektrum polityk i podmiotów. Niedawne doświadczenia Mołdawii pokazują, że można sprzeciwić się zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje i ograniczyć ich wpływ, a gotowość, zdecydowane zaangażowanie polityczne, skuteczna koordynacja i wsparcie UE mogą znacznie zwiększyć demokratyczną odporność na zagrożenia hybrydowe.

Przykłady zagrożeń i podejścia do reagowania: studium przypadku dotyczące Mołdawii

W 2024 r. w Mołdawii odbyły się wybory prezydenckie i referendum, w którym obywatele decydowali, czy aspiracje tego kraju dotyczące przystąpienia do UE należy zapisać w jego konstytucji. Przeprowadzono je w atmosferze szeroko zakrojonej rosyjskiej dezinformacji, ingerencji i kupowania głosów. W wyborach parlamentarnych we wrześniu 2025 r. odnotowano poważne zagrożenia hybrydowe ze strony Rosji, w tym cyberataki, fałszywe ostrzeżenia o zamachach bombowych, zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje oraz dezinformację⁵⁷,

⁵³ Wśród obaw respondentów biorących udział w otwartych konsultacjach publicznych przeprowadzonych przez Komisję w celu przygotowania tarczy demokracji w odniesieniu do zagrożeń dla demokracji w UE znalazły się w szczególności groźby wobec dziennikarzy, pracowników mediów i polityków.

⁵⁴ <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/combating-cyber-violence-against-women-and-girls-developing-eu-measurement-framework>.

⁵⁵ <https://cdn.table.media/assets/wp-content/uploads/2025/03/07145057/Gender-Equality-Report-Chapeau-Communication.pdf>.

⁵⁶ Będzie się ono opierać m.in. na zaleceniu z 2023 r. w sprawie odpornych procesów wyborczych sprzyjających włączeniu społecznemu, innych odpowiednich przepisach i strategiach politycznych UE (np. dotyczących praw ofiar, przemocy wobec kobiet, rasizmu i ksenofobii oraz ochrony danych osobowych), a także na bieżących inicjatywach międzynarodowych wspieranych przez UE.

⁵⁷ Główne narracje dezinformacyjne podczas kampanii wyborczej miały na celu spolaryzowanie społeczeństwa, podważenie zaufania do demokracji i utrudnienie integracji tego kraju z UE. Skupiały się na zarzutach dotyczących ucisku politycznego i korupcji ze strony rządu, oszustwach wyborczych, utracie suwerenności, a także na podsycaniu

w tym sztuczną amplifikację profili niektórych kandydatów lub partii, powszechne wykorzystywanie treści generowanych przez sztuczną inteligencję, fałszywe strony medialne i kupowanie głosów⁵⁸.

W kontekście procesu przystąpienia do UE Mołdawia ugruntowała swoją odporność dzięki kompleksowemu i całościowemu podejściu mającemu na celu zwalczanie na wczesnym etapie zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informację oraz dezinformacji. Dzięki pomocy UE i innych partnerów Mołdawia wzmocniła swoje bezpieczeństwo cybernetyczne i wewnętrzne, uczciwość wymiaru sprawiedliwości, zdolność organów śledczych do wykrywania nielegalnych przepływów finansowych – w tym dokonywanych z wykorzystaniem kryptowalut. Poprawiła także swoje zdolności w zakresie komunikacji strategicznej i zdolności do świadczenia usług na rzecz ludności nawet w czasie kryzysów (np. problemy energetyczne i napływ osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie), aby pomóc w zażegnaniu podziałów utrudniających budowanie spójności narodowej. Krajowa Komisja Wyborcza podjęła zdecydowane działania w związku z naruszeniami zasad finansowania partii. Nowo utworzone centrum StratCom koordynowało wdrażanie wielostronnych ram komunikacji strategicznej w celu wzmocnienia odporności społecznej na zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informację w oparciu o złożone analizy i prognozy.

Aby wspierać orientację sytuacyjną i gotowość, utworzono nowe regionalne centrum Europejskiego Obserwatorium Mediów Cyfrowych skupiające się na rosyjskiej dezinformacji i obejmujące Mołdawię i Ukrainę⁵⁹. Komisja zorganizowała również, wraz z delegaturą Unii i misją partnerską UE (EUPM), symulację dezinformacji i zagrożenia cyberbezpieczeństwa w celu zwiększenia gotowości związanej z zagrożeniami hybrydowymi w Mołdawii⁶⁰. Udostępniła również mechanizm tymczasowej eskalacji między czterema głównymi platformami internetowymi będącymi sygnatariuszami kodeksu postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji a lokalnymi podmiotami społeczeństwa obywatelskiego⁶¹.

Stałe wysiłki mołdawskich organów krajowych, społeczeństwa obywatelskiego i niezależnych mediów, a także wsparcie ze strony UE, w tym dla misji obserwacji wyborów, odegrały kluczową rolę w ujawnianiu ingerencji, propagowaniu umiejętności korzystania z mediów i przeciwdziałaniu dezinformacji za pomocą rzeczowej komunikacji. Doświadczenie to pokazało, że główne słabe punkty wystąpiły w przestrzeni internetowej oraz że do zapewnienia rozliczalności cyfrowej wspierającej demokrację konieczne jest stałe zaangażowanie zarówno organów krajowych, jak i UE.

strachu przed potencjalnymi konfliktami zbrojnymi (sprawozdanie centrum EDMO: <https://brodhub.eu/en/republic-of-moldova/report-the-observation-mission-of-the-2025-parliamentary-elections-in-the-republic-of-moldova>, z wyborów parlamentarnych w 2025 r. w Republice Mołdawii – BROD).

⁵⁸ Zob. sprawozdania opracowane przez FACT (centrum EDMO obejmujące Mołdawię): <https://fact-hub.eu/moldova/> oraz BROD (centrum EDMO obejmujące Rumunię i Bułgarię): <https://brodhub.eu/en/republic-of-moldova/>.

⁵⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/new-european-digital-media-observatory-hub-fights-disinformation-ukraine-and-moldova>.

⁶⁰ 11 czerwca 2015 r., we współpracy z mołdawskim Ministerstwem Rozwoju Gospodarczego i Cyfryzacji, delegaturą Unii Europejskiej w Republice Mołdawii oraz partnerską misją Unii Europejskiej w Mołdawii, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-services-and-moldovan-authorities-conduct-stress-test-potential-digital-hybrid-threats>.

⁶¹ W oparciu o udane zastosowanie tymczasowego mechanizmu szybkiego reagowania podczas wyborów w Mołdawii w 2024 r. oraz doświadczenia związane z szybkim reagowaniem w ramach kodeksu.

Zwiększenie uczciwości wyborów jest również jednym z głównych priorytetów polityki zewnętrznej UE. Jest to jeden z imperatywów strategicznych, ponieważ wiele wyzwań i ataków na europejskie demokracje i procesy wyborcze ma charakter transnarodowy i można się przed nimi naprawdę zabezpieczyć tylko wtedy, gdy UE będzie otoczona odpornymi demokracjami. Niedawne wybory przeprowadzone w sąsiedztwie uwypukliły potrzebę odpowiedzi na wnioski organów krajowych o pomoc w przeciwdziałaniu dezinformacji w mediach społecznościowych. UE zwiększy swoje wsparcie dla obecnych na miejscu międzynarodowych misji obserwacji wyborów.

Prace w ramach Europejskiego Ośrodka Odporności Demokratycznej przyczynią się do wzmocnienia rzetelności i uczciwości procesów wyborczych i innych procesów demokratycznych. Współpraca i wymiana między Ośrodkiem a odpowiednimi strukturami i mechanizmami współpracy na szczeblu UE w tej dziedzinie będzie w pełni respektować obowiązujące ramy prawne, niezależność lub specyfikę tych struktur i ich uczestników oraz istniejące procedury (np. ECNE, sieci krajowych punktów kontaktowych ds. reklamy politycznej lub Rady ds. Usług Cyfrowych).

Działania:

- *wspieranie ściślejszej współpracy z państwami członkowskimi w ramach europejskiej sieci współpracy w zakresie wyborów (ECNE) w celu zwiększenia uczciwości wyborów i gotowości do nich;*
- *przygotowanie wytycznych dotyczących wykorzystywania sztucznej inteligencji w procesach wyborczych;*
- *aktualizacja podręcznika na temat wyborów związanego z aktem o usługach cyfrowych;*
- *wspieranie tworzenia dobrowolnej unijnej sieci influencerów;*
- *wspieranie współpracy z państwami członkowskimi w zakresie przejrzystości i uczciwości finansowania w polityce;*
- *przygotowanie zalecenia Komisji i specjalnego przewodnika najlepszych praktyk w zakresie bezpieczeństwa kandydatów na stanowiska polityczne i pochodzących z wyboru przedstawicieli;*
- *zacieśnienie współpracy z międzynarodowymi obserwatorami wyborów w celu wzmocnienia zdolności do monitorowania dezinformacji w mediach społecznościowych podczas obserwacji wyborów poza UE.*

2.3.2. Wzmocnienie odporności wolnych i niezależnych mediów

Wolne, niezależne i pluralistyczne media stanowią podstawę integralności i różnorodności przestrzeni informacyjnej, co sprawia, że mają zasadnicze znaczenie dla naszych demokracji. Rozliczają one władzę z jej działań i pomagają ludziom w formułowaniu swoich opinii i dokonywaniu świadomych wyborów, zapewniając różnorodność wiarygodnych źródeł informacji⁶². Wspieranie wolności i pluralizmu mediów jest również jednym z najważniejszych elementów prac UE. Kwestia ta jest przedmiotem inicjatyw ustawodawczych, takich jak europejski akt o wolności mediów (EMFA) lub dyrektywa w sprawie przeciwdziałania strategicznym powództwom

⁶² Respondenci biorący udział w otwartych konsultacjach publicznych przeprowadzonych przez Komisję w celu przygotowania europejskiej tarczy demokracji wskazali, że jednym z priorytetów z punktu widzenia odporności demokratycznej jest zapewnienie pluralizmu wolnych i niezależnych mediów oraz bezpiecznego środowiska dla dziennikarzy.

zmierzającym do stłumienia debaty publicznej (SLAPP)⁶³. UE jest również zdecydowanym zwolennikiem wolności mediów na całym świecie, w tym na szczeblu wielostronnym, i uznaje zasadniczą rolę niezależnych mediów i dziennikarstwa w przestrzeganiu wartości demokratycznych i praw podstawowych na całym świecie.

Sektor mediów znajduje się jednak pod silną presją gospodarczą w kontekście cyfryzacji. Zmiany w środowisku informacyjnym wpływają na sposób, w jaki informacje się tworzy, udostępnia i wykorzystuje oraz w jaki się im ufa. Obywatele w coraz większym stopniu polegają na platformach internetowych, a ostatnio na generatywnej sztucznej inteligencji, aby uzyskać dostęp do informacji i wyrobić sobie opinie na temat wielu kwestii, w tym polityki. Platformy internetowe stają się głównym źródłem informacji dla młodych ludzi⁶⁴, zwłaszcza za pośrednictwem influencerów⁶⁵. Algorytmy wykorzystywane przez platformy internetowe do sortowania treści napędzają zaangażowanie, często poprzez traktowanie treści sensacyjnych lub kontrowersyjnych priorytetowo w stosunku do wiarygodnych i sprawdzonych informacji. Grozi to nasileniem dezinformacji i podziałami społecznymi oraz stanowi wyzwanie dla widoczności treści medialnych. Niezależni dostawcy mediów i serwisy informacyjne mają trudności z dostosowaniem swoich modeli biznesowych do sytuacji związanej z wpływami z reklam⁶⁶, który to rynek jest coraz bardziej zdominowany przez platformy internetowe.

Utrudnia to utrzymanie niezależnych mediów informacyjnych oraz dostępności wysokiej jakości treści tworzonych przez dziennikarzy śledczych w oparciu o standardy zawodowe i etyczne. W kilku regionach, a w szczególności na wielu obszarach wiejskich, lokalne serwisy informacyjne zostały wycofane z rynku, tworząc „pustynie informacyjne”, co skutkuje spadkiem dostępności, pluralizmu i jakości informacji⁶⁷. Może prowadzić do utraty zaangażowania i zaufania do demokracji oraz większego narażenia na dezinformację. Ponadto ataki, nadużywanie drogi sądowej i inne formy zastraszania szkodzą środowisku pracy dziennikarzy, sprawiając, że ich bezpieczeństwo i ochrona stają się jednym z najważniejszych priorytetów⁶⁸.

UE aktywnie stawia czoła wyzwaniom związanym z wolnością i pluralizmem mediów, proponując szereg narzędzi prawnych, politycznych i finansowych. Europejski akt o wolności mediów zawiera nowy zbiór wspólnych przepisów służących ochronie pluralizmu i niezależności mediów w UE i mających na celu zapewnienie swobodnego funkcjonowania zarówno mediów publicznych, jak

⁶³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1069 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed oczywistymi bezzasadnymi roszczeniami lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi, Dz.U. L, 2024/1069, 16.4.2024.

⁶⁴ Z badania mediów społecznościowych z 2025 r. wynika, że w przypadku młodzieży w wieku od 15 do 24 lat najczęściej wykorzystywanym źródłem treści dotyczących bieżących spraw społecznych i politycznych są platformy mediów społecznościowych (65 %). Źródło: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3592>.

⁶⁵ Perspektywa europejskiego przemysłu medialnego. Zob.: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2025-european-media-industry-outlook-report>. Z raportu Instytutu Reutersa dotyczącego cyfrowych mediów informacyjnych („Digital News Report”) z 2024 r. wynika, że 57 % użytkowników TikToka i 53 % użytkowników Instagrama deklaruje, że influencerzy są dla nich głównym źródłem wiadomości, wyprzedzając dziennikarzy i media drukowane (odpowiednio 41 % i 34 %).

⁶⁶ Wstawić najnowsze dane Eurostatu dotyczące udziału w rynku.

⁶⁷ <https://cmpf.eui.eu/local-media-for-democracy-research-results/>.

⁶⁸ W swoim sprawozdaniu na temat praworządności z 2025 r. Komisja stwierdziła, że w obliczu ciągłych zagrożeń coraz większą uwagę poświęca się bezpieczeństwu i ochronie dziennikarzy, a państwa członkowskie tworzą lub nadal utrzymują struktury wsparcia lub wzmacniają ochronę prawną dziennikarzy.

https://commission.europa.eu/publications/2025-rule-law-report-communication-and-country-chapters_pl.

i prywatnych na rynku wewnętrznym, bez nadmiernej presji i z uwzględnieniem transformacji cyfrowej. Komisja wspiera państwa członkowskie w stosowaniu europejskiego aktu o wolności mediów, w tym poprzez wytyczne, i będzie dbać o jego egzekwowanie. Komisja będzie prowadzić aktywny dialog z odpowiednimi podmiotami reprezentującymi branżę i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, aby zapewnić skuteczne stosowanie w całej UE zabezpieczeń i mechanizmów przewidzianych w europejskim akcie o wolności mediów.

W celu zapewnienia, aby dostawcy bardzo dużych platform internetowych i bardzo dużych wyszukiwarek internetowych należycie uwzględniali wolność i pluralizm mediów, zgodnie z aktem o usługach cyfrowych muszą oni z należytą starannością identyfikować i ograniczać wszelkie ryzyko systemowe wynikające z modelu lub funkcjonowania ich usług, w tym w odniesieniu do wolności i pluralizmu mediów. Komisja będzie nadal monitorować i egzekwować te obowiązki oraz współpracować z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, aby zapewnić ich przestrzeganie w sferze cyfrowej.

Ochrona swobodnego przepływu informacji w naszej demokracji wymaga dynamicznych i kontestowalnych rynków wolnych i niezależnych mediów. Komisja będzie nadal egzekwować unijne **przepisy antymonopolowe** w sektorze cyfrowym, aby pomóc w propagowaniu sprawiedliwego i zróżnicowanego krajobrazu medialnego oraz zwalczać praktyki mogące podważać pluralizm mediów, w tym poprzez ochronę niezależnych dostawców usług medialnych przed zachowaniami antykonkurencyjnymi w reklamie internetowej. Ponadto ochrona konkurencji może także sprzyjać pluralizmowi i różnorodności mediów, nie tylko w tradycyjnych sektorach mediów, ale również w szybko rozwijających się sektorach, takich jak sektor sztucznej inteligencji. W **zmienionych wytycznych w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw**⁶⁹ Komisja przedstawi więcej wskazówek na temat tego, w jaki sposób zabezpiecza konkurencję w dziedzinie jakości oraz jak może to sprzyjać pluralizmowi i różnorodności mediów z korzyścią dla konsumentów i obywateli. Na mocy **aktu o rynkach cyfrowych**⁷⁰ Komisja uwzględni wśród swoich priorytetów działania służące egzekwowaniu przepisów, promujące niezależny i zróżnicowany krajobraz medialny, m.in. polegające na zwiększeniu przejrzystości reklamy internetowej. Pojawiające się wyzwania, takie jak wprowadzanie usług opartych na sztucznej inteligencji, mają również wpływ na uczciwe i kontestowalne cyfrowe rynki mediów. Komisja prowadzi dialog regulacyjny w tych kwestiach z zainteresowanymi podmiotami pełniącymi funkcję strażników dostępu. Stanowi to również część trwającego przeglądu aktu o rynkach cyfrowych. W ramach tych czynności przedstawione zostaną zidentyfikowane kwestie i potencjalne przyszłe działania.

Aby dalej wspierać rentowność sektora, w kontekście obecnej oceny i zbliżającego się przeglądu **dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych**⁷¹ Komisja oceni sposoby **wzmocnienia**

⁶⁹ Wytyczne w sprawie oceny horyzontalnego połączenia przedsiębiorstw na mocy rozporządzenia Rady w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw, 2004/C 31/03, oraz wytyczne w sprawie oceny niehoryzontalnych połączeń przedsiębiorstw na mocy rozporządzenia Rady w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw, 2008/C 265/07.

⁷⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1925 z dnia 14 września 2022 r. w sprawie kontestowalnych i uczciwych rynków w sektorze cyfrowym, Dz.U. L 265 z 12.10.2022, s. 1.

⁷¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku, Dz.U. L 303 z 28.11.2018, s. 69.

ekspozycji usług medialnych świadczonych w interesie ogólnym i zmodernizowania przepisów dotyczących reklamy w celu wspierania zrównoważonego charakteru mediów w UE. Rola influencerów zostanie również uwzględniona w przeglądzie dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych⁷² oraz w przyszłym akcie w sprawie sprawiedliwości cyfrowej, uzupełniającym obowiązujące przepisy UE.

Publiczne finansowanie radiofonii i telewizji publicznej ma na celu umożliwienie im zaspokojenia demokratycznych, społecznych i kulturalnych potrzeb społeczeństwa oraz zagwarantowanie pluralizmu, w tym różnorodności kulturowej i językowej. W europejskim akcie o wolności mediów zobowiązano państwa członkowskie do wprowadzenia procedur finansowania, które gwarantują, że dostawcy publicznych usług medialnych dysponują odpowiednimi, stabilnymi i przewidywalnymi zasobami finansowymi odpowiednimi dla realizacji ich misji publicznej i dla ich możliwości rozwoju w ramach tej misji. Trwająca ocena komunikatu w sprawie radiofonii i telewizji z 2009 r.⁷³ ma na celu zaopiniowanie, czy istniejące zasady pomocy państwa dla radiofonii i telewizji publicznej są nadal adekwatne do zakładanych celów w świetle rozwoju rynku – od nowych technologii po nowe sposoby oglądania i nowe podmioty w tym sektorze.

Rozwój generatywnej sztucznej inteligencji stwarza nowe możliwości, przynosząc jednocześnie różne wyzwania dla ekosystemu mediów. Piractwo internetowe i wykorzystywanie bez zezwolenia materiałów chronionych prawem autorskim do szkolenia modeli sztucznej inteligencji nadal stanowią poważne zagrożenie dla sektora mediów, stopniowo zmniejszając dochody i wpływając na jakość i różnorodność mediów. Komisja dokona **przeglądu dyrektywy w sprawie prawa autorskiego na jednolitym rynku cyfrowym**⁷⁴ i rozważy sposoby poprawy jej skuteczności w kontekście tych zmian.

Komisja wykorzysta również swoje narzędzia finansowe do wspierania odporności gospodarczej sektora mediów w UE i poza nią. **Program na rzecz odporności mediów** połączy obecne wsparcie dla mediów z programami finansowania proponowanymi w nowych wieloletnich ramach finansowych (WRF)⁷⁵, przygotowując grunt pod pomyślnie wdrożenie kolejnych WRF. Program ten będzie wspierał niezależne dziennikarstwo i umiejętność korzystania z mediów, podkreślając wysiłki Komisji na rzecz wzmocnienia zrównoważonego sektora mediów informacyjnych, w tym dziennikarstwa lokalnego, również w krajach kandydujących do UE i potencjalnych krajach kandydujących. Komisja zwiększy wsparcie udzielane lokalnym mediom za pośrednictwem **programu „Kreatywna Europa”**, promując projekty, które koncentrują się na zdolności niezależnego i lokalnego dziennikarstwa do utrzymania się na rynku⁷⁶. Program „Kreatywna Europa”

⁷² W ramach przeglądu przepisów dotyczących mediów audiowizualnych Komisja skoncentruje się na sposobach zapewnienia bardziej sprawiedliwego ekosystemu mediów, w którym widzowie – zwłaszcza młodszy – są odpowiednio chronieni podczas korzystania z treści audiowizualnych w internecie, w tym treści udostępnianych przez influencerów.

⁷³ Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie stosowania zasad pomocy państwa wobec radiofonii i telewizji publicznej, 2009/C 257/01, w odniesieniu do którego Komisja rozpoczęła w październiku 2025 r. konsultacje publiczne w celu uzyskania informacji od organów publicznych, przedsiębiorstw i obywateli.

⁷⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym, Dz.U. L 130 z 17.5.2019, s. 92.

⁷⁵ W szczególności z proponowanym programem AgoraEU.

⁷⁶ Komisja wspiera również niezależne lokalne dziennikarstwo i udziela pomocy w szkoleniu aspirujących dziennikarzy za pomocą środków koncentrujących się na konkretnych zagadnieniach, takich jak polityka spójności UE. Ukierunkowane lokalnie działania informacyjne i działania na rzecz budowania zdolności przyczyniają się do walki z „pustyniami informacyjnymi”.

rozszerzy również swoje obecne zaproszenia do składania wniosków dotyczących umiejętności w 2027 r., dodając nowe działanie na rzecz podnoszenia kwalifikacji pracowników mediów informacyjnych. Nowe działanie w ramach **programu „Horyzont Europa”** będzie nadal wspierać transformację cyfrową przemysłu medialnego, m.in. poprzez opracowanie nowych innowacyjnych narzędzi dla mediów umożliwiających im dotarcie do nowych użytkowników i źródeł dochodów.

Prywatne inwestycje w media są nadal stosunkowo niskie i wymagają nowych, dostosowanych do potrzeb rozwiązań inwestycyjnych, koncentrujących się na długoterminowym zwrocie z inwestycji. **Kapitał *private equity*** powinien mieć możliwość wspierania niezależnych mediów wysokiej jakości. Komisja będzie promować inwestycje wywierające wpływ w sektorze mediów informacyjnych i wraz z grupą EBI rozpocznie współpracę z potencjalnymi inwestorami.

W ramach wsparcia na rzecz wykorzystywania sztucznej inteligencji w sektorze kultury i sektorze kreatywnym Komisja zobowiązała się do wspomagania rozwoju **ogólnoeuropejskich platform** w celu udostępniania szerszej publiczności w czasie rzeczywistym wiadomości i informacji z profesjonalnych mediów w całej UE, w wielu językach⁷⁷. Komisja zwiększy również wsparcie dla innowacyjnych projektów medialnych zapewniających nowe formaty i treści odbiorcom w całej Unii i poza nią⁷⁸. Ponadto Komisja będzie badać przyszłe ścieżki dla środowiska technologicznego UE, koncentrując się początkowo na przyszłych sieciach społecznościowych/platformach mediów społecznościowych oraz wspierając **suwerenność cyfrową** UE.

Zapewnienie **bezpieczeństwa i ochrony dziennikarzom** pozostaje jednym z kluczowych priorytetów, w tym w ramach działań zewnętrznych UE⁷⁹. Aby zintensyfikować wysiłki na rzecz ochrony dziennikarzy przed nadmiernymi naciskami, groźbami i atakami, Komisja zaktualizuje swoje **zalecenie w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa dziennikarzom**⁸⁰, przyczyniając się w ten sposób do zwiększenia bezpieczeństwa i wspierając otoczenie sprzyjające dziennikarzom oraz wysokiej jakości relacjonowaniu wiadomości (dziennikarstwo źródłowe) w społeczeństwie. Zorganizuje także **spotkanie wysokiego szczebla poświęcone zwalczaniu SLAPP**, którego celem będzie przegląd jej zalecenia dotyczącego przeciwdziałania takim powództwom⁸¹. Ponadto, aby ułatwiać rozwój bezpiecznych przystani dla dziennikarzy, badaczy i organizacji społeczeństwa obywatelskiego prowadzących działalność w zakresie analizy środowiska informacyjnego i jego

⁷⁷ Strategia w sprawie zastosowania AI, COM(2025) 723 final.

⁷⁸ Informacja o działaniach wspierających sektor mediów informacyjnych jest dostępna pod adresem: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/policies/news-initiative>. Z inicjatywy państw członkowskich podjęto również godne uwagi inicjatywy w zakresie współpracy. Nowe przykłady takich inicjatyw transgranicznych to ARTE+ oraz projekt „tarcza informacyjna” uruchomiony przez Deutsche Welle i France Médias Monde.

⁷⁹ Wsparcie niezależnych i pluralistycznych mediów, dostęp do informacji i walka z dezinformacją, a także bezpieczeństwo dziennikarzy i pracowników mediów w internecie i poza nim są kluczowymi priorytetami planu działania UE dotyczącego praw człowieka i demokracji. Obejmują one takie działania takie jak unijny mechanizm na rzecz obrońców praw człowieka – ProtectDefenders.eu i wsparcie UE dla Europejskiego Funduszu na rzecz Demokracji (EED), który wspiera podmioty demokracji, w tym niezależne platformy medialne i dziennikarzy. <https://democracyendowment.eu/>.

⁸⁰ Zalecenie Komisji (UE) 2021/1534 z dnia 16 września 2021 r. w sprawie zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa dziennikarzom i innym pracownikom sektora mediów oraz wzmocnienia ich pozycji w Unii Europejskiej, C/2021/6650.

⁸¹ Komisja odnowi również mandat i skład grupy ekspertów ds. działań typu SLAPP, aby zwiększyć wsparcie dla ofiar i dokonać przeglądu unijnych przepisów prawa prywatnego międzynarodowego w celu oceny ewentualnej potrzeby uwzględnienia aspektów związanych takimi działaniami.

zmian (np. wpływu sztucznej inteligencji), Komisja przyjmie wytyczne wspierające wdrażanie odpowiednich przepisów UE⁸².

Aby przyczynić się do osiągnięcia ogólnego celu, jakim jest wspieranie wolności i pluralizmu mediów, Komisja będzie również nadal finansować mechanizmy monitorowania wolności prasy w państwach członkowskich UE i krajach kandydujących⁸³.

Komisja wspiera również niezależne media i dziennikarstwo wysokiej jakości na arenie międzynarodowej, w szczególności w krajach sąsiadujących z UE oraz w krajach kandydujących do UE i potencjalnych krajach kandydujących. Podstawowe finansowanie służące utrzymaniu niezależnych działań medialnych jest skutecznym i efektywnym sposobem przeciwstawiania się działaniom dezinformacyjnym reżimów autorytarnych zarówno w kraju, jak i za granicą. Niezależne, wysokiej jakości formaty śledcze i rozrywkowe pomagają zapobiec przejmowaniu narracji przez zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje oraz mogą ograniczyć ich rozpowszechnianie w UE i krajach partnerskich UE⁸⁴. Ponadto Europejski Fundusz na rzecz Demokracji i mechanizm Komisji ProtectDefenders.eu oferują wsparcie zagrożonym dziennikarzom jako obrońcom praw człowieka spoza UE. W 2024 r. w ramach tego ostatniego mechanizmu wsparcie uzyskało co najmniej 943 pracowników mediów. Komisja będzie nadal zapewniać podstawowe wsparcie niezależnym dziennikarzom i mediom zmuszonym do opuszczenia kraju, w tym m.in. z Rosji i Białorusi, którzy pracują z UE i z obszaru jej sąsiedztwa, a także będzie pomagać w utrzymaniu wysokiej jakości niezależnych mediów w kluczowych krajach partnerskich. Komisja zintensyfikuje działania w zakresie szybkiego reagowania wspólnie z zaufanymi partnerami w celu zapewnienia, aby obywatelom, podmiotom społeczeństwa obywatelskiego i dziennikarzom w reżimach autorytarnych udostępniano rozwiązania polegające na obchodzeniu cenzury cyfrowej i przeciwdziałaniu inwigilacji oraz na utrudnianiu zamykania mediów. Komisja zaproponowała również priorytetowe traktowanie wsparcia na rzecz wolności mediów w nowych WRF „Globalny wymiar Europy”.

Działania:

- *przegląd dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych*
- *podjęcie wyzwań dla ekosystemu mediów w kontekście przeglądu dyrektywy w sprawie prawa autorskiego na jednolitym rynku cyfrowym;*
- *zapewnienie wytycznych służących utrzymaniu konkurencji oraz wspieraniu pluralizmu i różnorodności mediów w kontekście przeglądu wytycznych w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw;*
- *ocena adekwatności istniejących zasad pomocy państwa w odniesieniu do usług publicznych w ramach oceny komunikatu w sprawie radiofonii i telewizji z 2009 r.;*
- *uruchomienie nowego programu na rzecz odporności mediów, aby za jego pomocą wspierać niezależne dziennikarstwo i rozwijanie umiejętności korzystania z mediów;*
- *wzmocnienie środków na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa dziennikarzom i zwalczania nadużywania drogi sądowej (SLAPP);*

⁸² Takich jak akt o usługach cyfrowych, rozporządzenie w sprawie reklamy politycznej lub akt w sprawie sztucznej inteligencji.

⁸³ Zob. np. projekty finansowane z programu „Kreatywna Europa”, takie jak mechanizm szybkiego reagowania w kwestii wolności mediów.

⁸⁴ Podstawowe wsparcie UE dla niezależnych mediów, udzielane za pośrednictwem Europejskiego Funduszu na rzecz Demokracji, dotarło z wykorzystaniem kanałów mediów społecznościowych do co najmniej 36 mln odbiorców w samej tylko Rosji. Od 2022 r. wspierane przez UE media zwiększyły liczbę odbiorców o co najmniej 15–20 %.

- *wspieranie niezależnych mediów i dziennikarstwa wysokiej jakości poza granicami UE.*

2.4. Zwiększenie odporności społeczeństwa i zaangażowania obywateli

Zaangażowani i upodmiotowieni obywatele oraz aktywne społeczeństwo obywatelskie są podstawą demokracji. Propagowanie edukacji obywatelskiej, w tym umiejętności korzystania z mediów, umiejętności cyfrowych i krytycznego myślenia, zwiększa świadomość ryzyka i zagrożeń oraz umożliwia obywatelom w każdym wieku poruszanie się w środowisku informacyjnym, dostęp do wiarygodnych informacji, korzystanie z praw demokratycznych i angażowanie się w procesy demokratyczne. Wspieranie zaangażowania obywateli w życie demokratyczne poprzez ułatwianie dostępu do narzędzi partycypacyjnych i deliberatywnych jest również potrzebne do wzmocnienia odpowiedzialności i możliwości odgrywania aktywnej roli oraz zaufania publicznego. Mają one kluczowe znaczenie dla budowania ogólnej odporności społeczeństwa.

2.4.1. Edukacja obywatelska i umiejętności na rzecz demokracji

Umiejętności obywatelskie, w tym umiejętność korzystania z mediów i umiejętności cyfrowe, mają dla demokracji znaczenie kluczowe. Rozwój tych umiejętności wspierają liczne projekty realizowane w ramach różnych programów UE, takich jak np. Erasmus+ oraz „Obywatele, równość, prawa i wartości” (CERV) i „Horyzont Europa”.

Działania w dziedzinie edukacji

Szkoły i instytucje edukacyjne odgrywają kluczową rolę w rozwijaniu umiejętności obywatelskich, umożliwiając ludziom odpowiedzialne działanie oraz wspierając krytyczne myślenie, włączenie społeczne, wolność słowa i aktywne zaangażowanie obywatelskie. Dzięki pielęgnowaniu tych umiejętności podmioty zajmujące się edukacją na wszystkich poziomach wzmocniają pozycję świadomych i zaangażowanych obywateli, a tym samym budują bardziej odporne społeczeństwa demokratyczne.

Realizowany w ramach unii umiejętności **Plan działania w zakresie umiejętności podstawowych** uznaje zarówno umiejętności obywatelskie, jak i umiejętności cyfrowe za umiejętności podstawowe, które mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju i sukcesu obywateli, zarówno w życiu zawodowym, jak i osobistym. **Pakiet edukacyjny** na 2026 r. będzie obejmował **Program wspierania umiejętności podstawowych dla szkół**, aby wspomagać dzieci i młodzież w nabywaniu umiejętności w zakresie czytania i pisania, matematyki i nauk przyrodniczych oraz umiejętności cyfrowych i obywatelskich. W ramach tego pakietu Komisja przedstawi plan działania na rzecz przyszłości edukacji cyfrowej i umiejętności cyfrowych do 2030 r., opierając się na przeglądzie Planu działania w dziedzinie edukacji cyfrowej oraz koncentrując się na umiejętnościach cyfrowych, kompetencjach w zakresie sztucznej inteligencji i umiejętności krytycznego myślenia oraz na zwiększaniu odporności demokratycznej w świecie cyfrowym.

Komisja przedstawi zalecenia dla członków kadry kierowniczej szkół i decydentów w szkolnictwie. Będą one obejmować zaktualizowane **Wytyczne dla nauczycieli i pedagogów dotyczące przeciwdziałania dezinformacji i upowszechniania umiejętności cyfrowych** za pośrednictwem

kształcenia i szkolenia⁸⁵, aby zwiększyć wiedzę pedagogiczną nauczycieli i umiejętności krytycznego myślenia młodych ludzi, propagować odpowiedzialne korzystanie z technologii cyfrowych i wspierać świadome wybory w internecie. Będą one dotyczyć takich zagadnień jak generatywna sztuczna inteligencja, manipulacja informacją⁸⁶ oraz rola mediów społecznościowych i influencerów. Komisja opracowuje również wytyczne mające na celu wspieranie nabywania umiejętności podstawowych w zakresie gotowości, w tym odpowiednich elementów umiejętności korzystania z mediów jako kluczowego aspektu aktywnego i świadomego pełnienia roli obywatela oraz zwalczania dezinformacji i manipulacji informacją. Komisja opracuje **ramy kompetencji w zakresie obywatelstwa UE**⁸⁷ wraz z **wytycznymi mającymi na celu wzmocnienie edukacji obywatelskiej w szkołach**. Będą one stanowić wskazówki do wykorzystania przy opracowywaniu programów nauczania i szkoleń.

Działania w zakresie umiejętności korzystania z mediów wykraczające poza edukację

W uzupełnieniu do środków w dziedzinie edukacji należy rozszerzyć działania wspierające umiejętności korzystania z mediów, w tym umiejętności cyfrowe, w całej UE. Trzeba to zrobić w sposób sprzyjający włączeniu społecznemu i skuteczny, aby dotrzeć do osób w każdym wieku i ze wszystkich środowisk społeczno-ekonomicznych, zwłaszcza osób, których nie obejmują systemy edukacyjne i szkoleniowe.

Komisja wprowadzi **pakiet środków dotyczących umiejętności korzystania z mediów**. **Program na rzecz odporności mediów** będzie obejmował nowe działania mające na celu wspieranie umiejętności korzystania z mediów we wszystkich kategoriach wiekowych (młodzież, dorośli, seniorzy) na obszarach wiejskich i miejskich. Będzie on odpowiadał na nowe i istniejące wyzwania w zakresie integralności informacji, łącząc umiejętność korzystania z mediów z gotowością i koncentrując się na nowych tendencjach w zakresie konsumpcji mediów⁸⁸. W ocenie i przeglądzie tych przepisów uwzględnione zostaną również potencjalne działania służące poprawie istniejących mechanizmów w zakresie umiejętności korzystania z mediów, wynikających z dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych. Priorytetem będzie wspieranie państw członkowskich, które stają w obliczu szczególnych wyzwań i potrzeb, a także krajów kandydujących oraz potencjalnych krajów kandydujących⁸⁹ i grup napotykających przeszkody w angażowaniu się w życie demokratyczne⁹⁰.

⁸⁵ Komisja Europejska: Dyrekcja Generalna ds. Edukacji, Młodzieży, Sportu i Kultury, *Wytyczne dla nauczycieli i pedagogów dotyczące przeciwdziałania dezinformacji i upowszechniania umiejętności cyfrowych za pośrednictwem kształcenia i szkolenia*, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/28248>.

⁸⁶ Z uwzględnieniem ewentualnego zróżnicowanego ukierunkowania na chłopców i dziewczęta.

⁸⁷ Uwzględniając m.in. prawa wynikające z obywatelstwa UE, jak wyjaśniono w przewodniku dotyczącym obywatelstwa UE: https://commission.europa.eu/publications/guide-eu-citizenship_pl oraz przygotowywanym unijnym przewodniku dotyczącym demokracji dla obywateli.

⁸⁸ Częścią oceny i przeglądu będą również działania mające na celu udoskonalenie mechanizmu dotyczącego umiejętności korzystania z mediów, wynikającego z dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych.

⁸⁹ Które są szczególnie narażone na zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje oraz dezinformację ze względu na ich bliskość z Rosją i Białorusią.

⁹⁰ Te ostatnie działania mogłyby opierać się na istniejących wskaźnikach, takich jak wskaźnik pluralizmu mediów, w którym zawiera się wskaźnik cząstkowy dotyczący poziomu umiejętności korzystania z mediów.

Komisja będzie wspierać państwa członkowskie w opracowywaniu, rozszerzaniu lub wdrażaniu **krajowych lub regionalnych planów działania w zakresie umiejętności korzystania z mediów**⁹¹.

Komisja **wzmocni** również **społeczność zajmującą się umiejętnościami korzystania z mediów**, aby zwiększyć koordynację i zacieśnić powiązania między zaangażowanymi podmiotami. Obejmie to wzmocnienie działającej pod egidą Komisji **grupy ekspertów ds. umiejętności korzystania z mediów** (Media Literacy Expert Group – MLEG), którą tworzą organy państw członkowskich, poprzez wspieranie wymiany najlepszych praktyk, oferowanie nowych narzędzi współpracy i rozszerzenie jej mandatu na aspekty odporności i gotowości społecznej. Aby uzupełnić działania grupy, Komisja ustanowi również nową **niezależną sieć ekspertów ds. umiejętności korzystania z mediów**, skupiającą niezależnych ekspertów z różnych dziedzin (np. gotowości, zagranicznych manipulacji informacjami i ingerencji w informacje oraz dezinformacji, analizy danych, ryzyka dotyczącego integralności informacji, etologii itp.), aby zapewnić niezależną wiedzę i spostrzeżenia w celu sprostania nowym wyzwaniom. Wysiłki na rzecz zwiększenia umiejętności korzystania z mediów będą się również opierać na zajmującej się tym zagadnieniem społeczności Europejskiego Obserwatorium Mediów Cyfrowych (EDMO) – przyczyni się do dalszego rozwoju repozytorium najlepszych praktyk i przypadków użycia w oparciu o wytyczne EDMO dotyczące skutecznych inicjatyw na rzecz umiejętności korzystania z mediów⁹². Będą również polegać na zwiększeniu skali udanych działań opracowywanych i wdrażanych przez **regionalne/krajowe centra EDMO**, na przykład na potrzeby działań informacyjnych służących dotarciu do społeczności znajdujących się w trudnej sytuacji i społeczności wiejskich oraz do seniorów, lub na współpracy z mediami.

Komisja przedstawi **unijny przewodnik dotyczący demokracji dla obywateli** w celu szerzenia wśród obywateli wiedzy na temat demokratycznych praw przysługujących im na podstawie przepisów prawa Unii i ram polityki UE oraz sposobów korzystania z tych praw⁹³. Szczególny nacisk zostanie położony na młodych ludzi.

Aby zaangażować obywateli w opracowywanie środków dotyczących demokracji, obywatelstwa oraz umiejętności korzystania z mediów i umiejętności cyfrowych, Komisja zorganizuje **europejski panel obywatelski na temat odporności demokratycznej**.

Działania:

- *opracowanie Programu wspierania umiejętności podstawowych dla szkół na 2026 r., w tym umiejętności obywatelskich i cyfrowych;*
- *aktualizacja Wytycznych dla nauczycieli i pedagogów dotyczących przeciwdziałania dezinformacji i upowszechniania umiejętności cyfrowych;*
- *opracowanie ram kompetencji w zakresie obywatelstwa UE wraz z wytycznymi mającymi na celu wzmocnienie edukacji obywatelskiej w szkołach;*

⁹¹ W strategii na rzecz unii gotowości wezwano do zintensyfikowania prac nad podniesieniem umiejętności cyfrowych i umiejętności korzystania z mediów, w tym w kontekście europejskiej tarczy demokracji i planu działania na rzecz przyszłości edukacji cyfrowej i umiejętności cyfrowych na okres do 2030 r., aby rozwijać krytyczne myślenie i budować odporność na dezinformację i zagrożenia cyberbezpieczeństwa od najmłodszych lat. Kilka państw członkowskich posiada programy krajowe służące osiągnięciu tych celów. Na przykład Luksemburg przyjął w 2021 r. krajowy plan działania na rzecz włączenia cyfrowego, a Malta opracowała strategię edukacji cyfrowej na lata 2025–2030.

⁹² Zob.: <https://edmo.eu/areas-of-activities/media-literacy/raising-standards-the-edmo-guidelines/>.

⁹³ Koncentrując się na prawach wynikających z aktu o usługach cyfrowych, aktu w sprawie sztucznej inteligencji, dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych i rozporządzenia w sprawie reklamy politycznej oraz na prawach wyborczych w UE i prawach wynikających z innych odpowiednich przepisów ramowych.

- *wspieranie państw członkowskich w opracowywaniu, rozszerzaniu lub wdrażaniu krajowych lub regionalnych planów działania w zakresie umiejętności korzystania z mediów;*
- *wprowadzenie środków dotyczących umiejętności korzystania z mediów, ze wskazaniem nowych priorytetów i wzmocnieniem społeczności zajmującej się umiejętnościami korzystania z mediów;*
- *przygotowanie unijnego przewodnika dotyczącego demokracji dla obywateli;*
- *zorganizowanie europejskiego panelu obywatelskiego na temat odporności demokratycznej.*

2.4.2. Propagowanie zaangażowania obywateli i aktywności obywatelskiej

Nowe i znaczące metody uczestnictwa obywateli reprezentujących wszystkie pokolenia, debatowania z ich udziałem i ich zaangażowania⁹⁴ zapewniają im dodatkowe sposoby angażowania się w debaty demokratyczne i kształtowanie polityki publicznej, wzbogacając dyskusje o różne perspektywy – jak pokazała Konferencja w sprawie przyszłości Europy – oraz wzmacniając demokrację przedstawicielską opartą na wyborach.

Na szczelbu UE Komisja wykorzystuje szereg narzędzi, aby zaangażować obywateli UE w kształtowanie polityki, począwszy od europejskich inicjatyw obywatelskich, jedyne w swoim rodzaju narzędzia ustalania programu, które umożliwia obywatelom przedstawianie pomysłów na działania UE. **Europejskie panele obywatelskie** i **Portal Aktywności Obywatelskiej** stały się ważnymi narzędziami służącymi dostarczaniu informacji na potrzeby kształtowania polityki i wspomaganie tego procesu, budowaniu odporności demokratycznej oraz wspieraniu obywatelstwa europejskiego. Propagowane będzie korzystanie z nich na szczelbu UE i w państwach członkowskich. Komisja zbada możliwości otwarcia **swojego Portalu Aktywności Obywatelskiej** w ramach krajowych, regionalnych lub lokalnych administracji publicznych lub umożliwienia jego interoperacyjności z tymi administracjami.

Komisja będzie ściśle współpracować z odpowiednimi organami i podmiotami, takimi jak Europejski Komitet Regionów, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny i zainteresowane strony⁹⁵, aby wzmocnić **sieć krajowych organów ds. aktywności obywatelskiej** z krajowymi punktami kontaktowymi, w szczególności w oparciu o wirtualne Centrum Kompetencji ds. Demokracji Uczestniczącej i Deliberatywnej działające przy Komisji⁹⁶. Prace tej sieci skoncentrują się na szczelbu lokalnym, upodmiotowieniu młodzieży i dialogu międzypokoleniowym oraz będą obejmować zapewnianie praktycznego wsparcia dla organów krajowych i zachęcanie ich do korzystania z odpowiednich narzędzi. W ramach tych działań Komisja wesprze przygotowanie, we

⁹⁴ Obejmują one międzypokoleniowe panele obywatelskie, zgromadzenia obywatelskie, budżety partycypacyjne, partycypacyjne sprawowanie rządów lub nowe cyfrowe narzędzia i platformy technologii obywatelskich, uzupełniając praktyki, takie jak konsultacje publiczne lub badania sondażowe.

⁹⁵ W ramach strategii UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego zaproponowane zostaną środki współpracy z państwami członkowskimi w celu zwiększenia zaangażowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego, również w następstwie zalecenia z 2023 r. w odniesieniu do tych podmiotów. Działania w ramach tarczy demokracji skoncentrują się natomiast na aktywności obywatelskiej.

⁹⁶ Centrum to wspiera projekty partycypacyjne i deliberatywne na szczelbu UE oraz projekty angażujące kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące. Oferuje ono dostęp do różnorodnych zasobów, szkoleń, wydarzeń z udziałem osobistym i laboratoriów obywatelskich oraz kontakt ze wspólnotą praktyków z całej UE dysponującą multidyscyplinarną wiedzą fachową.

wszystkich językach urzędowych UE, **pakietu szkoleniowego** dla państw członkowskich dotyczącego aktywności obywatelskiej.

Za pośrednictwem **wielojęzycznego portalu** zasobów na szczelbu UE Komisja zapewni szerszy dostęp do informacji na temat aktywności obywatelskiej. Dzięki temu możliwe będzie szersze rozpowszechnianie narzędzi i informacji na temat uczestnictwa demokratycznego – do wykorzystania na wszystkich szczeblach w całej UE, w tym przez administrację publiczną, zainteresowane strony i obywatele – oraz zebranie w jednym miejscu informacji gromadzonych za pośrednictwem sieci krajowych organów ds. aktywności obywatelskiej oraz w ramach Centrum Kompetencji ds. Demokracji Uczestniczącej i Deliberatywnej.

W celu uzupełnienia i wspierania kontaktów osobistych należy propagować innowacyjne narzędzia cyfrowe. Komisja będzie pobudzać innowacje na platformach internetowych umożliwiających uczestnictwo w życiu demokratycznym (technologie obywatelskie⁹⁷), w tym na lokalnych platformach cyfrowych wspierających zaangażowanie demokratyczne i wykorzystujących sztuczną inteligencję do celów partycypacyjnych. Aby zainicjować współpracę z sektorem technologii obywatelskich, Komisja zorganizuje **hakaton technologii obywatelskich** w celu zaprezentowania innowacyjnych projektów i utworzy europejskie **centrum technologii obywatelskich**⁹⁸, które zapewni kompleksowy, wielojęzyczny punkt kontaktowy ds. informacji, zasobów i narzędzi dotyczących technologii obywatelskich⁹⁹. Komisja będzie wspierać projekty pilotażowe w tym obszarze w ramach odpowiednich unijnych programów finansowania, angażując władze lokalne, społeczności i przedsiębiorstwa typu start-up z sektora technologii w celu opracowywania skalowalnych rozwiązań, również na obszarach wiejskich¹⁰⁰. W ramach tych komponentów działań przedmiotem szczególnej uwagi będzie dostępność i interoperacyjność narzędzi technologii obywatelskich.

Uczestnictwo młodzieży i konsultacje z nią na wszystkich szczeblach gwarantują uwzględnienie w politykach i decyzjach perspektyw i potrzeb młodego pokolenia, które będzie odczuwać ich długoterminowe konsekwencje. Angażowanie młodych ludzi w sposób sprzyjający włączeniu społecznemu rozwija również poczucie odpowiedzialności obywatelskiej i zachęca do uczestnictwa w społeczeństwie i demokracji przez całe życie. Młodzi ludzie odgrywają kluczową rolę w wysiłkach Komisji na rzecz zaangażowania obywateli w kształtowanie jej polityki, w tym za pośrednictwem Młodzieżowej Rady Doradczej przy Przewodniczącej. Organizowane będą **dialogi z młodzieżą na temat polityki** z udziałem komisarzy i osób młodych **dotyczące wdrażania europejskiej tarczy**

⁹⁷ Technologie obywatelskie można zdefiniować jako wykorzystywanie technologii cyfrowych w celu wzmocnienia demokracji poprzez umożliwienie społeczeństwu otrzymywania informacji i uczestnictwa w podejmowaniu decyzji i kształtowaniu polityki oraz w celu zwiększenia zdolności rządów do reagowania i możliwości ich rozliczania (zob. dokumenty OECD dotyczące polityki zarządzania publicznego – OECD Public Governance Policy Papers nr 72 z 2025 r.).

⁹⁸ Zostanie ono połączone z portalem Interoperacyjna Europa, który został utworzony na podstawie rozporządzenia 2024/903. Zapewnia ono dostęp do rozwiązań interoperacyjnych i rozwiązań opartych na otwartym oprogramowaniu wykorzystywanych przez administracje publiczne w Europie. Zawiera ono już przykłady narzędzi opartych na otwartym oprogramowaniu na potrzeby aktywności obywatelskiej.

⁹⁹ W związku z tym będzie wspierać widoczność narzędzi technologii obywatelskich oraz dzielenie się wiedzą fachową i ogólnie wiedzą w całym ekosystemie technologii obywatelskich, a także zwiększać świadomość dotyczącą tego sektora wśród władz krajowych i lokalnych.

¹⁰⁰ W oparciu o europejskie ramy interoperacyjności utworzony zostanie model oceny na potrzeby określenia poziomu dojrzałości platform technologii obywatelskich i zapewnienia wsparcia platformom internetowym w określaniu obszarów wymagających poprawy.

demokracji. Unijny zestaw narzędzi do celów uczestnictwa młodzieży w dialogu, utworzony wraz z krajowymi radami młodzieżowymi, **zostanie dostosowany** tak, aby dotrzeć do większej liczby młodych ludzi. Europejski Portal Młodzieżowy będzie zachęcał do korzystania z tego zestawu narzędzi w celu zwiększenia zaangażowania młodzieży w szerszym zakresie. **Inicjatywa „Głosy przyszłości”** będzie miała na celu utworzenie europejskiego forum na rzecz sprawiedliwości międzypokoleniowej w demokracji jako przestrzeni sprzyjającej włączeniu społecznemu, w której osoby w każdym wieku mogą spotykać się, aby kształtować długoterminowe wybory Europy.

Działania:

- *wspieranie uczestnictwa obywateli i młodzieży, m.in. przez wzmocnienie sieci krajowych organów ds. aktywności obywatelskiej za pomocą pakietu szkoleniowego i wielojęzycznego portalu zasobów na szczeblu UE;*
- *utworzenie europejskiego centrum technologii obywatelskich w celu wsparcia sektora technologii obywatelskich.*

2.4.3. Wzmacnianie demokracji poprzez działania obejmujące całe społeczeństwo

Aby jeszcze bardziej wzmocnić demokrację, konieczne jest zapewnienie stałego wsparcia zaangażowanym podmiotom i społecznościom, uznanie i wzmocnienie ich inicjatyw oraz zaprezentowanie najlepszych praktyk opartych na innowacyjnym podejściu. Należy zwrócić szczególną uwagę na regiony dotknięte niskim zaangażowaniem obywatelskim i politycznym.

Aby sprostać rosnącym wyzwaniom, takim jak rozdrobnienie społeczne, izolacja cyfrowa i malejące zaufanie do instytucji publicznych, Komisja będzie wspierać podejścia oparte na budowaniu społeczności. Wraz z władzami lokalnymi i sieciami w całej UE – w tym z **Siecią Samorządów UE** – Komisja będzie zachęcać do podejmowania oddolnych inicjatyw, które skupiają osoby w różnym wieku i z różnych środowisk oraz wzmacniają lokalne więzi i sprzyjające włączeniu społecznemu przestrzenie publiczne, w tym poprzez sport, muzykę, opowiadanie historii i współpracę. Będzie też wspierać te inicjatywy.

Demokracja lokalna, włączenie społeczne i podejścia partycypacyjne należą do podstawowych wartości i zasad nowego europejskiego Bauhausu. Projekt ten będzie wspierać demokrację lokalną poprzez konkretne inicjatywy promujące innowacyjne podejścia do zaangażowania społeczności na poziomie sąsiedztwa. Obejmuje to wzmocnienie uczestnictwa społeczności i powiązań międzypokoleniowych, a także rozwijanie podejść opartych na współpracy na rzecz przestrzeni publicznych i sąsiedztwa sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Centra EUROPE DIRECT Komisji będą działały jako lokalne mikrocentra demokracji – otwarte, żywe przestrzenie, w których społeczności spotykają się, wymieniają się i działają razem, wspierając pluralistyczny dialog zakorzeniony w ich codziennych realiach. We współpracy z władzami lokalnymi mogą one organizować działania, które przekształcają dyskusję we wspólne doświadczenia – od wieczorów społeczności po dzielenie się umiejętnościami w sąsiedztwie czy lokalne podcasty¹⁰¹.

¹⁰¹ Ambasadorzy zaangażowania obywatelskiego, absolwenci europejskich paneli obywatelskich, mogliby dzielić się swoimi doświadczeniami i pomagać w propagowaniu uczestnictwa obywatelskiego.

Aby zachęcić do zwiększenia wymiany informacji i synergii między zainteresowanymi stronami zaangażowanymi w innowacje demokratyczne, wymianę najlepszych praktyk i widoczność ich projektów, Komisja zorganizuje **spotkanie wysokiego szczebla** poświęcone demokracji i przyzna **coroczną nagrodę za innowacje demokratyczne**¹⁰². Prezentowanie projektów związanych z demokracją zwiększa ich widoczność wśród prywatnych darczyńców i organizacji charytatywnych, które zachęca się do odgrywania coraz większej roli.

Komisja przeprowadzi specjalne **kampanie uświadamiające**, aby wyjaśnić, dlaczego demokracja ma znaczenie i w jaki sposób wszyscy obywatele, w tym młodzi ludzie, mogą korzystać ze swoich demokratycznych praw i wyrażać swoje opinie¹⁰³.

Sektor prywatny ma również rolę do odegrania we wspieraniu i utrzymywaniu demokracji – rola ta ma zasadnicze znaczenie dla sprawiedliwego i dobrze funkcjonującego otoczenia biznesowego i dobrobytu gospodarczego. Z kolei dobrze prosperująca gospodarka ma kluczowe znaczenie dla rozwoju demokracji. Komisja będzie zachęcać prywatne przedsiębiorstwa i stowarzyszenia przedsiębiorców do dzielenia się najlepszymi praktykami, podejmowania dobrowolnych zobowiązań w tej dziedzinie oraz do budowania **koalicji biznesowej na rzecz demokracji**¹⁰⁴.

Działania:

- *zorganizowanie spotkania wysokiego szczebla poświęconego demokracji i ustanowienie corocznej nagrody za innowacje demokratyczne;*
- *przeprowadzenie przez Komisję specjalnych kampanii uświadamiających;*
- *wspieranie sektora prywatnego w podejmowaniu dobrowolnych zobowiązań zmierzających do zbudowania koalicji biznesowej na rzecz demokracji.*

2.4.4. Ochrona procesu decyzyjnego opartego na dowodach

Kształtowanie polityki w oparciu o dowody gwarantuje, że instytucje, debaty i procesy decyzyjne są zakorzenione w faktycznych, przejrzystych i podlegających rozliczeniu procesach oraz bezstronnych danych zgromadzonych na zasadzie wolności badań naukowych. Sprzyja to zaufaniu i legitymizacji w zarządzaniu. Aby zapewnić skuteczne i demokratyczne procesy doradztwa naukowego oraz wsparcie naukowe dla polityki publicznej, konieczne jest propagowanie przestrzegania najwyższych standardów etyki i uczciwości badawczej. Zasadnicze znaczenie ma również umożliwienie obywatelom zaangażowania i zaufania do nauki oraz zapewnienie solidnych i niezależnych systemów doradztwa. W związku z tym Komisja przyjmie **zalecenie w sprawie wspierania dowodów naukowych i ich wykorzystywania w kształtowaniu polityki publicznej**.

Wolność badań naukowych jest kluczowym elementem wolności akademickiej i ma zasadnicze znaczenie dla wypracowywania wiarygodnej wiedzy i wiarygodnych danych. Wartości te – chroniąc niezależność naukowców i pracowników naukowych w zakresie poszukiwania, kwestionowania i wprowadzania innowacji – zapewniają wiarygodność i bezstronność dowodów wykorzystywanych

¹⁰² Mogłyby w tym uczestniczyć konkretne projekty realizowane w krajach kandydujących do UE i potencjalnych krajach kandydujących.

¹⁰³ Ambasadorzy zaangażowania obywatelskiego, absolwenci europejskich paneli obywatelskich, mogliby dzielić się swoimi doświadczeniami i pomagać w propagowaniu uczestnictwa obywatelskiego.

¹⁰⁴ Korzystając ze wsparcia warsztatu wprowadzającego i badania na temat możliwości wnoszenia wkładu przez społeczność biznesową.

w kształtowaniu polityki. Są również warunkiem wstępnym realizacji przez instytucje szkolnictwa wyższego ich misji akademickiej i społecznej oraz pielęgnowania i propagowania dyskursów publicznych poprzez oferowanie wiedzy fachowej i dowodów, a także mają zasadnicze znaczenie dla odporności demokratycznej. Przyszły **akt o europejskiej przestrzeni badawczej** potwierdzi wolność badań naukowych w prawie UE jako zasadniczy element wartości akademickich. Wolność sztuki oraz ochrona artystów i instytucji kultury, o których mowa w „Kulturalnym Kompasie”, są również ważnym elementem struktury demokratycznej i odporności.

Opierając się na zaleceniu Rady z 2024 r. w sprawie zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych¹⁰⁵, Komisja ocenia również możliwości utworzenia **Europejskiego Centrum Eksperymentalnego w dziedzinie Bezpieczeństwa Badań Naukowych** w celu wzmocnienia bazy dowodowej na potrzeby kształtowania polityki bezpieczeństwa badań naukowych i wspierania ogólnounijnego praktyków.

W szerszym ujęciu Europejski Ośrodek Odporności Demokratycznej mógłby również ułatwiać **wymianę doświadczeń w zakresie budowania odporności demokratycznej**, takich jak **najlepsze praktyki w zakresie budowania społeczności**, inicjatywy na rzecz **umiejętności korzystania z mediów** i działania w zakresie **gotowości**.

Działania:

- *przyjęcie zalecenia Komisji w sprawie wspierania dowodów naukowych i ich wykorzystywania w kształtowaniu polityki publicznej;*
- *zapisanie wolności badań naukowych w prawie UE na mocy aktu o europejskiej przestrzeni badawczej;*
- *ocena możliwości utworzenia Europejskiego Centrum Eksperymentalnego w dziedzinie Bezpieczeństwa Badań Naukowych.*

3. Inwestowanie w demokrację to inwestowanie w naszą przyszłość

Wsparcie finansowe ma kluczowe znaczenie dla realizacji priorytetów europejskiej tarczy demokracji w perspektywie natychmiastowej i długoterminowej. W tym względzie istotne jest kilka unijnych programów finansowania. Program „**Kreatywna Europa**” zapewnia środki finansowe na wsparcie mediów, dziennikarstwa oraz umiejętności cyfrowych i umiejętności korzystania z mediów. Program „**Cyfrowa Europa**” wspiera multidyscyplinarną współpracę służącą przeciwdziałaniu dezinformacji poprzez finansowanie EDMO, w tym centrów regionalnych, oraz europejskiej sieci weryfikatorów informacji. Program „**Horyzont Europa**” wspiera badania naukowe, innowacje i działalność doświadczalną w celu wzmocnienia demokracji i sprawowania rządów oraz rozwijania innowacji demokratycznych. Program „**Obywatele, równość, prawa i wartości**” (CERV) chroni i propaguje wartości Unii oraz wspiera zaangażowanie obywateli w jej życie demokratyczne i uczestnictwo w nim.

Filar szybkiego reagowania w ramach Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej wspiera niezależne dziennikarstwo i buduje zdolności w zakresie przeciwdziałania zagranicznym manipulacjom informacjami i ingerencjom w informacje w sytuacjach kryzysowych. Inne programy, takie jak **program „Sprawiedliwość”** i **Erasmus+**, wzmacniają demokrację poprzez

¹⁰⁵ Zalecenie Rady z dnia 23 maja 2024 r. w sprawie zwiększenia bezpieczeństwa badań naukowych, C/2024/3510.

osiągnięcie swoich głównych celów. Instrumenty dla Ukrainy, Bałkanów Zachodnich i Mołdawii umożliwiają wypłatę środków finansowych w oparciu o realizację reform strukturalnych, mając na celu wzmocnienie demokracji, przy wsparciu dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego, niezależnych mediów, umiejętności korzystania z mediów i odporności na zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informacje oraz zagrożenia hybrydowe. Przy programowaniu tych funduszy na pozostały okres w ramach obecnych wieloletnich ram finansowych (WRF) Komisja na zasadzie priorytetowej rozważy aspekty związane z demokracją. Należy wziąć pod uwagę finansowanie innowacyjne, takie jak mikrodotacje dla inicjatyw lokalnych, instrumenty finansowe, takie jak gwarancje, pożyczki i kapitał własny, oraz zachęcanie do finansowania społecznego i jego usprawnianie.

Należy zachęcać do finansowania prywatnego. Na przykład finansowanie kapitałem *private equity* może być już wykorzystywane do ograniczania ryzyka związanego z projektami kreatywnymi w sektorze audiowizualnym poprzez kierowanie środkami na rozwój i dystrybucję filmów, treści medialnych lub inicjatyw kulturalnych. Takie zmniejszanie ryzyka mogłoby być stosowane w odniesieniu do przyszłych projektów wspierających niezależne media i dziennikarstwo. Wydarzenia służące gromadzeniu funduszy mogłyby stymulować wkład dobroczynny i współpracę z fundacjami prywatnymi w celu zwiększenia wsparcia finansowego dla europejskiej tarczy demokracji.

W kolejnych **WRF na lata 2028–2034** Komisja zaproponowała szereg programów przyczyniających się do realizacji celów europejskiej tarczy demokracji. Proponowane finansowanie obejmowałoby wsparcie dla szerokiego zakresu priorytetów i podmiotów, w tym wolnych i niezależnych mediów, pracy organizacji społeczeństwa obywatelskiego, edukacji i ogólnej odporności demokratycznej. W szczególności program **AgoraEU** ma na celu propagowanie wspólnych wartości, w tym demokracji, oraz wspieranie europejskiej różnorodności kulturowej, jej sektora audiowizualnego i kreatywnego, wolności mediów oraz zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego. Nowy komponent **MEDIA+** w ramach programu **AgoraEU** zapewniłby całościowe wsparcie dla wolnego i niezależnego dziennikarstwa i mediów informacyjnych oraz chroniłby i propagował wolność mediów; zwiększyłby rentowność finansową mediów i wspierałby umiejętności korzystania z mediów oraz wykrywanie dezinformacji i przeciwdziałanie jej. Komponent **CERV+** programu **AgoraEU** ma na celu wspomaganie wdrażania tarczy demokracji przez wspieranie wolnych, uczciwych procesów wyborczych sprzyjających włączeniu społecznemu oraz zwiększanie uczestnictwa obywateli w życiu demokratycznym i obywatelskim Unii oraz zaangażowania w nie. Inne ważne działania wspierające byłyby finansowane za pośrednictwem **programów „Sprawiedliwość”¹⁰⁶, „Horyzont Europa”¹⁰⁷ i Erasmus+¹⁰⁸, Europejskiego Funduszu**

¹⁰⁶ Proponowany kolejny program „Sprawiedliwość” ma na celu wzmocnienie demokracji poprzez propagowanie i wspieranie szkoleń dla sędziów i pracowników wymiaru sprawiedliwości w celu krzewienia demokracji i zapewnienia spójnego i skutecznego wdrażania odpowiednich instrumentów prawnych UE.

¹⁰⁷ Kolejny program „Horyzont Europa” zaproponowany przez Komisję będzie nadal wspierać badania mające na celu wzmocnienie demokracji i wartości demokratycznych poprzez zachęcanie do zaangażowania obywatelskiego, wspieranie odpornych, pluralistycznych społeczeństw oraz integralności przestrzeni informacyjnej i krajobrazu medialnego, a także przeciwdziałanie dezinformacji.

¹⁰⁸ Kolejny program Erasmus+ zaproponowany przez Komisję położyłby szczególny nacisk na wspieranie edukacji obywatelskiej i zaangażowania obywatelskiego, wartości UE, odporności społecznej i umiejętności korzystania z mediów. Cele te byłyby realizowane przy pełnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich w zakresie

Konkurencyjności¹⁰⁹, Instrumentu „Globalny wymiar Europy”¹¹⁰ oraz planów partnerstwa krajowego i regionalnego¹¹¹.

Odporność demokratyczna i obronność wzmacniają się wzajemnie. **Wydatki na obronę** można również uznać za środek wspierania odporności demokratycznej. Dotyczy to na przykład inwestowania w cyberbezpieczeństwo, zapobiegania zagrożeniom hybrydowym lub ochrony infrastruktury krytycznej i instytucji demokratycznych przed ingerencją z zewnątrz. Odporność obronna UE i działania w zakresie przeciwstawiania się zagrożeniom hybrydowym zwiększają odporność demokratyczną, w tym poprzez wzmocnienie doskonałości technologicznej Europy w zakresie cyberobrony i rozwój najnowocześniejszych technologii. W tym względzie zasadnicze znaczenie ma wsparcie finansowe UE w ramach **Europejskiego Funduszu Obronnego**, programu **„Horyzont Europa”**, programu **„Cyfrowa Europa”**, instrumentu **SAFE** (Zwiększenie Bezpieczeństwa Europy) oraz w przyszłych WRF w ramach proponowanego **Programu na rzecz europejskiego przemysłu obronnego**.

4. Wnioski

W niniejszym komunikacie w sprawie europejskiej tarczy demokracji przedstawiono strategiczne podejście do ochrony, wzmocnienia i propagowania demokracji w UE w perspektywie długoterminowej. Podkreślono w nim zdecydowane zaangażowanie Komisji na rzecz zwiększenia odporności demokratycznej w całej Unii. Jasno zadeklarowano także jej gotowość do współpracy z innymi instytucjami i organami UE, państwami członkowskimi UE, partnerami z sąsiedztwa UE, odpowiednimi zainteresowanymi stronami, a także z obywatelami, w celu stawienia czoła wyzwaniom, przed którymi stoi demokracja.

W ramach tego strategicznego podejścia zapowiedziano szereg działań, które będą stopniowo wdrażane do 2027 r. Państwa członkowskie będą odgrywać kluczową rolę w osiągnięciu tych celów, a Komisja będzie kontynuować wysiłki na rzecz zapewnienia wspólnej odpowiedzialności.

Aby zapewnić polityczne działania następcze w związku z wdrażaniem niniejszego komunikatu, Komisja będzie regularnie przekazywać Parlamentowi Europejskiemu i Radzie uaktualnione

kształtowania szkół i akademickich programów nauczania oraz organizacji ich struktur edukacyjnych, w tym poprzez działania w zakresie uczenia się pozaformalnego i nieformalnego wspierającego udział młodzieży i zdobywanie przez nią wiedzy o tym, jak uczestniczyć w demokracji.

¹⁰⁹ Proponowany Europejski Fundusz Konkurencyjności wspierałby sektor bezpieczeństwa cywilnego w obszarach takich jak walka z zagrożeniami hybrydowymi.

¹¹⁰ W regionach objętych procesem rozszerzenia i sąsiadujących regionach wschodnich proponowany Instrument „Globalny wymiar Europy” zapewni narzędzia propagowania demokracji, dobrych rządów, praworządności oraz poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności. Ponadto Instrument „Globalny wymiar Europy” będzie wspierał postępy krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących w ich dążeniu do spełnienia norm UE przed rozszerzeniem, zgodnie z zasadą „najpierw kwestie podstawowe”. W tym kontekście przedmiotem szczególnej uwagi będzie wzmocnienie niezależnych mediów i umiejętności korzystania z mediów, a także zwiększenie odporności na zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informację (FIMI) oraz zagrożenia hybrydowe.

¹¹¹ Plany partnerstwa krajowego i regionalnego, wdrażane z poszanowaniem zasad wielopoziomowego sprawowania rządów i partnerstwa, mogą wspierać zdolności państw członkowskich w zakresie zwalczania poważnej i zorganizowanej przestępczości, zwłaszcza związanej z zagrożeniami hybrydowymi, takimi jak zagraniczne manipulacje informacjami i ingerencje w informację, oraz środki wzmacniające rządy demokratyczne, na przykład poprzez poprawę przejrzystości, wspieranie dialogu obywatelskiego i społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmocnianie praworządności.

informacje. Komisja zorganizuje coroczne forum ministerialne wysokiego szczebla w celu podsumowania działań realizowanych w ramach europejskiej tarczy demokracji oraz ułatwienia wymiany najlepszych praktyk poprzez zaangażowanie zarówno podmiotów instytucjonalnych, jak i nieinstytucjonalnych. Komisja będzie również współpracować z partnerami i zainteresowanymi stronami na szczeblu krajowym i lokalnym. Do końca kadencji Komisja podsumuje realizację i wpływ działań objętych niniejszym komunikatem.

Europejska tarcza demokracji jest integralnym elementem proaktywnego podejścia Komisji do obrony i przestrzegania wartości UE. Komisja podjęła zdecydowane działania w celu ochrony i propagowania praworządności i praw podstawowych w UE, w szczególności poprzez roczne **sprawozdanie na temat praworządności** i roczne sprawozdania ze stosowania **Karty praw podstawowych Unii Europejskiej**. Ochrona i propagowanie praw człowieka i demokracji jest również jednym z kluczowych priorytetów działań zewnętrznych UE, jak podkreślono w **planie działania dotyczącym praw człowieka i demokracji na lata 2020–2027**. Przyjęta przez UE **strategia na rzecz społeczeństwa obywatelskiego**¹¹² uzupełnia te wysiłki poprzez zachęcanie do silniejszego zaangażowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego i wspieranie dobrze prosperującej przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego w całej UE.

Demokracja jest codziennym zobowiązaniem, które musimy chronić i pielęgnować i którego nigdy nie możemy uznać za oczywistość. W obliczu rosnących wyzwań zewnętrznych i wewnętrznych UE jest nadal niezachwianie zaangażowana w obronę demokracji i propagowanie demokratycznych wartości, instytucji i procesów. To, co mamy, warto zachować. Będziemy to czynić z pełną mocą i w pełni zjednoczeni, budując silne i odporne demokracje.

¹¹² Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie strategii UE na rzecz wspierania i ochrony społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmocnienia jego pozycji, COM(2025) 790 final.